

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Capvt III. Quæ sit in gratiam ab utrisque traditam convenientia ac discrepantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT TERTIVM.

Quæ sit inter gratiam ab utrisque traditam convenientia,
ac discrepantia.

Cum igitur satis declaratum sit, pariter & iisdem de causis utrosque & prædestinationem & gratiam, quibus tunc Augustini doctrina, & nunc vehementer oppugnatur, averfatos esse, & iisdem querimonijs expostulasse; nunc præcipue videndum est, quam utrique prædestinationem & gratiam, & quibus ex causis excogitaverint, quo colore induxerint, quibus argumentis asseruerint, & plausibiles fecerint. Ex hoc enim in primis constare poterit, quid convenientiæ ac discrepantiæ in eisdem pateat aut lateat.

NOTA XXX.

Utrique omnia spectra desperationis, fati, ignaviae &c. ex magna facilitate conciliandi gratiam & prædestinationem cum libero arbitrio facile fugant.

Massiliensibus, ut alibi dictum est, duo generaliter in sancti Augustini doctrina displicebant, prædestinatio ab ipso prædicata, & effectus ejus gratia. Illa, quod præcurreret omnem humanæ voluntatis motum: hæc, tum quod nimis discretè dateretur, & negaretur; tum quod nimis efficaciter in voluntatem influeret. Ex hisce fontibus omnes eorum querelæ, & insuperabiles, ut eis videntur, difficultates fluunt. Medendis omnibus novum prædestinationis & gratiæ genus ita machinati sunt, ut causa effectui, & effectus causæ suæ accuratissimè responderet, & utraque ad amissum libero arbitrio attemperata, nullam umbram desperationis, ignaviae, necessitatis, fati, & similibus terribilium retineret. Id ipsum recentiores tam dexterè imitati sunt, ut de ingenti illa, quam attulerunt, conciliandæ prædestinationis & gratiæ cum libero arbitrio facilitate, deque solatio animorum quod pepererunt, non semel gloriantur. Molina enim: *Quod tam facile ac perspicue illa quatuor (præscientia, providentia, prædestinatio, & reprobatio) ex capite præscientia media cum libertate cobareant, signum est manifestum, nos integram legitimamque rationem conciliandi omnia tradidisse.* Et Lessius concludit: *Non esse maiorem difficultatem in concilianda prædestinatione cum libertate arbitrii, quam in concilianda præscientia cum eadem libertate.* Et crebrò inculcat, se solidum animabus solatum attulisse.

Sanè præstiterunt hoc ipsum non minus feliciter Massilienses, & recentioribus viam straverunt in omnibus, quæ se velut magna conciliationis istius mysteria reperisse venditant. Quod ut ad oculum curvis apparere possit, Deo juvante demonstrabimus, quàm brevissimè fieri possit, aut penè nihil, aut ni-

hil omnino in recentiorum esse sententiâ, quod non Massiliensibus tanquam invento-ribus & magistris debeant: & si quid ijs forte non debeat, hoc causam eorum non medio-criter deteriorem facere. A voluntate Dei, tanquam temporalium effectuum causâ, quos per gratiam in humana voluntate operatur, auspicabimur.

NOTA XXXI.

Statuunt in Deo propositum generale restaurandi totum genus humanum.

Primò igitur recentiores, ut omnia illa immania, terricula ex gratia & prædestinatione fugant quæ fatalitatem, libertatis eversionem, mœrorem, desperationem, mortem, ut Lessius putat, hominibus non tantumquam afferunt, statuunt in Deo voluntatem quandam seu propositum generale, quo genus humanum in Christo restaurare, & salvum fieri voluit: idque non hos vel illos liberandos, relictis ceteris, suâ solâ voluntate decerpando; sed omnes omnino, nemine excepto.

Id ipsum eodem modo tradiderunt Massilienses apud Prosperum & Hilarium. Vtrumque notius est, quàm ut accersitis testimonijs confirmandum sit; & ex sequentibus patebit manifestius.

NOTA XXXII.

Cujus basin collocant locum Apostoli: Qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire.

Secundò doctrinæ istius basin quasi immobilem recentiores Apostoli Pauli locum collocant: eò quod perspicuis verbis dicat: *Qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire.* De quo Molina: *Quo fit, ut universum verum sit, Deum ex parte sua velle omnes absque ulla exceptione salvos fieri.* Et alibi: *Meditandum est Deum voluisse ex animo promiscuè omnes homines iam in Adamo lapsos in vitam æternam perducere.* Idem eodem modo & Suarez, & Lessius, & ceteri docent.

Id ipsum fundamentum tanquam suæ sententiæ inconcussum statuerunt Massilienses, & semper eodem modo, ut nunc recentiores, Augustino, Prospero, & veris gratiæ defensoribus objecerunt. Et ubi est illud, inquit Prosper, quod nobis quasi contrarium à non intelligentibus semper opponitur, quod Deus omnes homines vult salvos fieri &c. Hoc ipsum verò nullis Catholicorum argumentis expugnabile esse apud eundem Prosp. significant. *Nec vacillare illud, quod Deus vult omnes homines salvos fieri.*

NOTA XXXIII.

Augustini expositiones pariter
repudiant.

Hinc recentiores Augustini interpretationem qua solos prædestinatos Apostolicâ illâ sententiâ significatos putat, exponendo vel per distributionem pro generibus singulorum, vel casualiter, incongruam esse censent, & aperte repudiant, ut in Francisco^a Suarez & b Molina videre licet.

^a Suarez l. 4.
de prædestin.
c. 1. num. 2.
& 3.
^b Molina
q. 1. a. 6.
disp. 1.
c. Epist.
Hilar. ad
August.

Massilienses eandem Augustini expositionem, & eadem de causa veluti nimis duram rejecerunt: c. Inde est, inquit Hilarius ad Augustinum, quod illius sententiâ expositionem, non eam quæ à te est de prompta, suscipiant, id est. ut non nisi omnes homines salvos fieri velit, & non eos tantum qui ad sanctorum numerum pertinebunt, sed omnes omnino, ut nullus habeatur exceptus.

NOTA XXXIV.

Voluntas illa Dei generalis conditionata
est respectu majorum.

Sed quia manifestum est, non omnes homines salvos fieri, quamvis id velle Deus dicatur, ne ipsâ veritatis evidentia in Augustini sententiâ cogantur, voluntatem quandam conditionatam in Deo ponunt; juxta quam propositum salvandi omnes homines ita temperant, ut dicatur id velle quantum in ipso est, seu, quod in idem redit, si & homines ipsi velint. Deum itaque sincere velle: omnes salvos fieri: sed ideo non salvari omnes, quia ipsi nolunt. Quam quidem conditionatam voluntatem habere Deum censent, non modo erga finalem illam salutem in regno Dei, sed etiam erga quoslibet actus bonos, quibus ad salutem promoveantur. Suarez:

Loco citato.
Ibid. c. 7.
Molin. quæ-
stione illa 23.
disp. 1. mem-
bro 8.
Lest. de præ-
dest. sect. 5.
num. 49.

Verus sensus est, Deum, quantum in se est, velle ac cupere omnium salutem. Et infra dicit, voluntatem illam includere conditionem in objecto, si homo velit. Idem Molina & Lessius tradunt. Vnde illud ipsius: Intentio, quatenus ferebatur in gloria communionem in genere, erat quodammodo confusa nostro modo intelligendi; ut verò applicabat gloriam singulis hominibus, non erat absoluta, sed conditionata. De medijs verò ad salutem tendentibus, hoc est, de consensione nostræ voluntatis, quæ in omnibus bonis operibus, fide, spe, dilectione necessaria est, sic decernit generaliter: Consensus & cooperatio nostra, non est prædestinata (id est volita à Deo) decreto absoluto, antequam sit futura, sed sub conditione & desiderio quodam. Desiderat enim nostram cooperationem, sed non vult absolute ut exeret, nisi nos sponte velimus.

Idem sect. 5.
num. 55.

Massilienses istud ipsam eodem modo præformaverant. Nam apud Prosperum dicunt: Itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam: quantum autem ad arbitrii libertatem, ad his eam apprehendi qui Deo sponte crediderint. Et apud Hilarium: Nec hoc

In Epistola
ad August.

Arimendum quod quædam voivito perire dicantur: sed quomodo, autem, non vult à quocumque peccari, vel deseri iustitiam, & tamen ingreter illa deservitur contra eius voluntatem, committuntur que peccata, ita eum salvari velle omnes homines, nec tamen omnes homines salvari.

Quam voluntatē Dei conditionalem salvandi omnes homines eadem explicat similitudine Molina: Vult enim eiusmodi voluntate omnes homines salvos fieri, nec tamen omnes saluam assequuntur. Vult item sua præcepta & consilia observari, quæ tamen passim contemuntur. Ut nemini dubium esse possit, Massiliensium sensum, qui hoc dicebant, & explicationem ei placuisse.

Molin. q. 16.
art. 1. disp. 2.

NOTA XXXV.

Etiam respectu parvulorum,
qui salvantur.

Cum verò parvulis nulla voluntas sit, ratione cuius conditionalis illa Dei voluntas vera esse possit, & tamen quosdam eorum salvari conitar, & alios perdi; utrimque profectò magnis coarctantur angustijs. Solâ quippè Dei voluntate ante omne meritum eos prædestinante, vel reprobante, videtur salus eis vel perditio destinari; atque ita rursus eisdem peris quàm adamantinis fati vinculis constringuntur. Rimam igitur sibi facere conati sunt recentiores, per quam ab illa decreti fatalitate persequente elabuntur. Dicunt enim, quòd licet respectu adultorum involvitur in illa voluntate Dei conditio, si & ipsi adulti velint; ita respectu parvulorum, si alij remedium eis adhibere velint. Vnde Molina: Cum nulli adultorum voluerit sempiternam beatitudinem, nisi dependentem à proprio usu liberi arbitrii cuiusque eorum; imò neque parvulis, nisi dependentem à remedio contra peccatum originis per usum liberi arbitrii alicuius exhibito. Nulla est igitur etiam respectu parvulorum absoluta voluntas Dei prædestinantis eos salvare, nisi positâ prævisione libertatis, sive propriæ, sive aliorum. Et Valquez eandem rationem in parvulis & adultis esse tradit, servatâ videlicet proportionem.

Molin. q. 23.
art. 4. & 5.
disp. 1. memb.
8.

Valqz. disp.
89. c. 9. num.
1. par. 2.

Tortus ille scrupulus diu multumq; Massilienses. Nam initio stomachabantur, quòd causa parvulorum ad adultos traheretur: Parvulorum autem causam, inquit Hilarius, ad exemplum maiorum non patiuntur afferri. Alij non fecerint eos volebant ex nuda voluntate Dei, sed ex meritis, quæ prævidebantur habituri, si viverent. Faustus multis annis post, in primo sui operis libro statuebat, rem illam obscuram & incertam esse. Faust. l. 1. Sed in secundo peritior factus, acutissimum istud effugium Molina & recentioribus commentus est. Nam cum ei objectum esset, quòd puerorum innocentium populus in Betlehem tam beatam mortem ex sola Dei prædestinatione consecutus esset, respondet: Non ita est: sed decreti forte cessante mors pueri pro diaboli inferatur furere &c. Nō ergo eos prædestinatio mortis addi-

Lib. 2. c. 3.

nia, sed causa occasio consecravit. Illud ipsum nimirum est, quod Molina dixit: Deum decessisse parvulis istis beatitudinem dependentem a remedio per usum liberi arbitrii alicuius exhibito. Nam mors illa per Herodem allata, remedium parvulorum fuit: quo libertate Herodis exhibitio, dependenter ab illo Deus beatitudinem sempiternam eis voluit.

NOTA XXXVI.

Item respectu eorum, qui damnantur.

Am quisquis tantillum in principijs conclusiones latentes inspicere potest, facile videt, in his verbis aliam recentioribus doctrinam Faustum aperuisse. Si enim ipse rogatus fuisset, utrum Deus non aeterno reprobationis decreto parvulos illos, qui vel in utero matris, vel improvisa morte abripiuntur, reprobaverit, & noluerit salvos fieri; obviam jam responsonem habuisset ad manum: Non propterea hoc contingere, quod aliquid de perditione parvulorum illorum Deus constituerit, eos nolendo salvos fieri, sed quod occasio causarum naturalium vel liberarum eis mortem procuraverit, qua praevisa Deus eos damnationi tradiderit. Eadem quippe contrarium est ratio, & eorum praecipue, in quibus eadem ratio majori ratione locum habet. Nam longe Deus ad beatandum, quam puniendum ex se propensior est. Latentem istam responsonem recentiores ex principijs suis evolverunt. Petentibus enim, quomodo Deus tales serios velit salvos fieri, qui nullo ei resistunt voluntatis arbitrio, respondent: Deum quidem velle ut salvi fiant, sed quantum cursus rerum naturalis & providentia ratio statui lapsu conveniens patitur. Quod idem est ac si Faustus etiam de damnandis illis parvulis diceret: De ceteri sorte cessante mors pueris pro diaboli inferus furore. Non ergo eis praedestinatio mortem addaxit, sed causa occasio consecravit. Quid enim est diaboli furor, & causa occasio, nisi cursus rerum, & providentiae ratio statui lapsu conveniens? Nam ideo ibidem addit Lessius, post peccatum non ita Deum compellere vim diabolicam, ab causarum naturalium actionibus, aut iniurias avertere, quin multi per earum violentiam peccant etiam eos velit Deus salvos fieri.

NOTA XXXVII.

Gratiam attemperant isti proposito generaliter Dei, & libero arbitrio hominis.

Si ergo stabilia illi generali, & conditionata Dei voluntate factis omnium, atque elisa illa durissio a ac fatali, ut putant, decreti praedestinationis reprobanturque sorte, progrediuntur ulterius recentiores ad excogitandam talem gratiam, quae & isti universalitati divinae voluntatis, & conditioni quam involvit, hoc est humanae voluntatis libertati attemperata sit, ut cum ea videlicet agat vel non agat, si voluerit; non autem potenter flectatur, ut agat, & trumque a Mathiensibus istius gratiae architectis, didicere, ut in sequentibus particulatim demonstrandum est.

NOTA XXXVIII.

Statuunt beneficia remotiora omnibus ex a quo communia, Christi mortem, baptismum &c.

Primum itaque eam vehementer averferentur recentiores illam gratiarum tenacitatem, nimiumque scrupulosam discretionem, qua uni datur a Deo, alteri non; inducunt ipsi e contrario Deum gratiarum effulorem in omnes quaquaeversum liberalissimum. Quod ut obtineant plausibilius, etiam atque etiam commendant, beneficia Christi, mortem, passionem, baptismum, & similia remotiora salutis adipiscendae remedia, pro omnibus omnino hominibus, nullo excepto, exhibita esse. Quod intelligunt non tantum quoad sufficientiam, quod nemini in Catholica fide dubium esse potest, sed etiam quantum ad aliquam efficaciam, ex qua quaedam propinquiores gratiae ad omnes omnino homines quantumcumque barbaros fluant. Doctrina ista in recentiorum scriptis notissima est, nec testimonijs eget, videndus Lessius, Suarez, Molina, & ceteri passim.

Idipsum eodem sensu Mathiensis strenuissime veluti basim erroris sui sollicitudine inculcanda commendabant. Nam apud Prosperum iterum iterumque dicunt: Pro universo humano genere mortuum esse Dominum nostrum Iesum Christum & neminem prioribus a redemptione sanguinis eius exceptum, vtiamsi omnem hanc vitam alienissimam ab eo mente pertransisset; quia ad omnes homines pertinet divinae misericordiae sacramentum (baptismus) itaque quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam aeternam. Unde Faustus exprobrat Catholicis, quod assererent, Christum humanam carnem non pro omnium salute sumpsisse. Et Galli Augustino, quod, in eius sententia, non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus.

NOTA XXXIX.

Beneficia etiam propinqua, gratiam scilicet sufficientem, omnibus effundunt liberalissime.

Si fundamento recentiores aliam doctrinam imponunt solemnissimam, qua Deum gratiam quandam sufficientem omnibus hominibus impertiri tradunt. De qua tanquam celeberrima vide, si libet, eundem Lessium, Suarez, Molinam, & alios. Quomodo est omnium redemptor, inquit Less. si non impetravit omnibus auxilium, quo possint liberari? Sed prodijt ea, quae a recentioribus praedicatur, ex officina Mathiensium: qui studiosissime istam gratiae sufficientis generalitatem inculcabant, sine qua ista fatalia, quae vocabant, decreta, de salute paucorum procuranda, neglectis ceteris, se revolutum iri cernebant. Audite tribuere solet, insidiantem atque calumniantem: Cum responderimus: totum plane gratia est, sed omnibus lib. arb. c. 17

Leside praes. scilicet. o. n. 65.

Less.

Prosper. lib. Epist. ad August.

Faust. l. 22 cap. 16. Vide lib. 8o de haes. Pet. l. 6. cap. 3. Ouellet. 9. Gallor.

Lessius lib. de praedest. scilicet. 6.

Suarez l. 4. de praedest. n. 2. & 3. Math. in ibi. Con. ord. divers. lib.

Aug. lib. de dono perse.

Faust. lib. 1. de grat. c. 17

mbus eam offert, at que ingerit ad salutem omnium conditor atque redemptor; ad hac illi longe a pietatis tramite recedentes, respondere praesumunt: non eam Salvator omnibus dedit, quia nec pro omnibus mortuus est. Et Massilienses apud Prosperum eam gratiae formam indecunt,

Prof. eam. de ingratis c. 10 vide & cap. 11. Videlicet 3. de haerif. Pelag. c. 3.

Ut cunctos vocet illa quidem, invitetque, nec ullam Prateriens, si valeat communem asserre salutem Omnibus, & totum peccato absolvere mundam.

Plura diximus in haereticis Pelag. descriptione.

NOTA XL.

Gratia quodammodo sufficiens in Adam, Noe, Abraham Patriarchis, Sapientibus gentilium, in caelesti machina & creaturis.

Hanc sufficientem gratiam multiplicem constituunt recentiores, multisq; modis eam a Deo humano generi preparatam esse tradunt; ut primo in Adam & eius coniuge, in Noe & filijs eius, in singulis gentibus exorando viros sapientes & pios, ut Abraham & Patriarchis; in caelestium orbium & reliquarum creaturarum publica voce. In Iudaeis qui legem habebant, totoq; pene orbe dispersi erant. Ex quibus, inquit Lellius, apparet, quam multis & variis modis Deus hoc auxilium preparaverit, ut omnes eus possint esse participes.

Est lib. de praed. sect. 6.

Lib. de provident. non multum a principio.

Faust. lib. 2. cap. 2.

In Epist. Prof. ad Aug.

Massilienses eodem omnino modo, gratias istas generales praedicabant, quemadmodum latissime videre licet in opusculo de providentia apud Prosperum, Semi-Pelagianam fuligine non parum tincto: & apud Faustum lib. 2. & in Massiliensibus apud Prosperum, qui Dei auxilium commendantes, sive per naturalem sive per scriptam legem &c. homines universaliter vocari statuerunt.

NOTA XLII.

Item in forma Ecclesiae, & praedicatione Evangelij generali.

Inter illas gratias sufficentes recensent etiam recentiores publicam Ecclesiae formam, & doctrinam omnibus expositam. Nam Ecclesia sibi per omnes gentes dispersa, ut haec ab illis veritatem discere possint, inquit idem Lellius.

Loco citato.

Prof. ad August.

In ead. Epist. ad Aug.

Prosper in Epist. ad August.

Faust. l. 2. cap. 6.

Eadem Ecclesiastica doctrina universalis gratia fuit Massiliensibus charissima. Nam ideo dicebant, omnem hominem ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri, adeoque gratiam referre, ut Hilarius testis est; ad ipsam vocationem, qua praestatur indignis. Et apud Prosperum decernunt homines universaliter sive per naturalem sive per scriptam legem, sive per Evangelicam praedicationem vocari. Et Faustus: Fidelis divina doctrina generali inculcat, ac lumen credulitatis insinuat. Quod gratiae genus apud Semi-Pelagianos perquam familiare fuit: & apud Pelagianos praedicatissimum.

NOTA XLIII.

Gratiam actualem internam utrique tribuunt.

Sed quia istae Massiliensium gratiae plerumq; non nisi externae sunt, vel certe non nisi

intellectu afficiunt, intacta voluntate quaerenda ad opera bona praestanda, imbecillis est, & adjuvari debet, hinc recentiores lato limite a Massiliensibus se distare putant, quod aliam omnibus praecedentibus gratiam adijciendo, praedicant, veram, & internam, & actualem, & in ipsa potentia voluntatis. Haec gratia in recentiorum Molinae, Suarez, Lessij, Vasquez, & aliorum scriptis est non solum: vocaturque congrua, quando eum ea voluntas operatur, incongrua quando eam cessando cessam facit: quibus nominibus crebro a Lessio nuncupatur.

Lib. de praed. sect. 2. r. 1. 2. 4. sep. 5.

Non est tamen quoddam de ista interna gratia multum sibi recentiores isti blandiantur. Eandem ipsam & Massilienses ante ipsos agnovissent, praedicarent, & omnino etiam ad credendum & operandum necessaria esse confessi sunt. Scio hoc illis auctoribus paradoxam videri. Sed qui veritatem illius asserentis mea probata videri velit, legat ea quae fuisse diximus libro de haereticis Pelagiana per multa capita, ubi hoc, nisi me fallit, ad oculum demonstravimus. Apud Hilarium enim ex magna parte se divisionem illam probare restantur, qua sanctus Augustinus adiutorium gratiae distulerat, ad adiutorium sine quo non, cum quo primus homo poterat perseverare si vellet: & adiutorium quoque illud ad credendum tantum homini lapsio sufficere statuebant, cum primo homini ad omnia mandata adimplenda sufficeret: hoc verum ad opera bona post fidem esse necessarium. Quod cur latius & evidentiis sibi ostendatur velit, legat tota quae citavimus. Frustra quippe haec iterum impenderetur formandae probationi labor, quo paucis pagellis revolutis, tota probata haberi, & legi potest.

Lib. 1. 8. de haerif. Pelag. ap. 6. 7. 8. 9. 10.

NOTA XLIII.

Gratia ista quantum ad operandi modum est adiutorium sine quo non.

Porro quantum ad operandi modum gratiam istam ita recentiores aptant, ut accuratissime tam illi generali voluntati divinae quadret, qua vult omnes salvos fieri, quantum in ipso est, tum liberae voluntati. Nam primo statuunt eam esse talem, ut non sit gratia qua sit opus, sed sine qua non fit: hoc est, nolunt esse talem gratiam, quae statim atq; adesse vel inest voluntati consensus adesse facit: sed talem, ut consensus sentiat, si voluntas velit, sine ipsa tamen non fiat. Antiquae phrasim istam in auctorum istorum scriptis perquam familiarem: in influxu gratiae & liberi arbitrii servitium sunt eam a sine qua non existendi in verum natura. Et alio in loco multo post: Pelagianam tamen modo haec (perseverare, se convertere &c.) tribuuntur Deo, tum quia Deus hominem ad haec excitat & sollicitat, antequam de illis cogitet; tum quia ad haec vires praebet, sine quibus homo non potest in his quicquam. Et cum sibi alibi objecisset, ergo praedestinationem quam docuit, non fore causam cooperationis nostrae, quae capitalis erat obiectio, & cui non potest ullo modo satis fieri, nihil modus influendi gratiae explicetur, respondet

Est de grat. c. 10. n. 12. Cap. 11. n. 4.

Lib. de predest. Sancto. cap. 6. u. 30.
 Lib. de grat. eff. c. 10. mon. 13.
 ponder negando consequentiam: Quia per praedestinationem habemus vires, & AVXILIVM, SINE QVO NON POSVIMVS ad bonū opus cooperari. Vnde alio in loco categoricā & absolutā definitionē: Hanc conditionem (hic & nunc fieri) contrahit actus directē à libero arbitrio; à gratia autem solum indirectē, seu concomitantē, & tanquam à causa SINE QVA NON. Nisi enim gratia simul natura insueret, & iuvaret, liberum arbitrium non posset hanc conditionem actus tribuere. Haud scio an scrupulosius & accuratius naturam adiutorij sine quo non depingere posset: quod Augustinus statui innocentia hominum atq; Angelorum, integritq; viribus liberā voluntatis proprium facit, & ab adiutorio quo distinguit, quod fractae oppressae & liberandae voluntati Christus Iesus Salvator mundi per crucem suam dedit. Quisquis autem ista duo adiutoriorum genera ita confundit, ut quod sanae arbitrio voluntatis convenit, hoc aegroto tribuat, quod libero, hoc captivo, ut cum eo per vigorem suae libertatis naturalem, seu ut Celestini Papa loquitur, per naturalem possibilitatem operetur, ille naturalem illam possibilitatem non esse perditam, contra ejusdem Celestini definitionem proficitur; multoq; magis arbitrium peccato non esse casum, imo longe robustius factum esse decernit, ut potest quod ante lapsum vehementissimarum passionum impetus, illamq; ingentem miserrimarum catervam cum eodem adiutorio declinare quidem poterat, nullo verò pacto, si irruissent, superare: nunc verò post lapsu univērsae mortalitatis hujus ærumnas, tantarumq; concupiscentialium perturbationum tempestates ferre, vincere, domare potest. Quae sine comparatione superant, quicquid integræ libertatis vires in humana angelicāq; natura potuerunt. Quod si vigor primæ libertatis tantoperè illatus perstitit, profectò peccatū originale funditus tollitur, & gratis Christus mortuus est. Liberum enim arbitrium per seipsum, cum solo pristino adiutorio sine quo non, non solum recte operari, sed etiam ab ipso peccato resurgere potest; juxta illud S. Prosperi, quod in isto immobili Augustini principio fundatum est:

Celestin. in Epist. ad Episc. Gall. cap. 3. ad 2.

Prosper. cor. de grat. cap. 12.

Nam si nunc etiam illi vigor ille maneret, in quo insons natura fuit: sua quemq; voluntate Conciliare Deo, penaque absolvere posset: Ne quisquam Christus mortem moriendo piaret: Peccatum & mundi sanguis non tolletur Agni &c. Et quare non?

Quoniam sapientia sana, Sana fides, sanum arbitrium, mens libera morbo Vitam agerent aquam summorum participatu. Hoc autem nunquam vel Prosper vel Augustinus aliter intellexit fieri posse, quam cum adiutorio illo sine quo non, quod instanter & constanter profundissimus Doctor etiam Adamo & Angeli, ad omnia opera & voluntates prorsus necessarium fuisse tradidit. Ex quo Christianus lector cernit, quò ista doctrina recentiorum istorum porrigat manus. Nec enim solius Lessij aut Molina: ista de adiutorio sine quo non sententia est, sed omnium qui istas gratias sufficientes & congruas sine adiutorio Christi quo potenter determinante voluntatem, tuen-

tur. Vnde similiter & Franciscus Suarez ut ostenderet Deum esse causam principalem discretionis unius ab alio, quamvis homo sua libera determinatione bonum, quo discernitur, accipiat, rationē reddit: Quia hanc ipsam liberam determinationē SINE DEO INSPIRANTE ET ADIUVANTE HABERE NON POTEST. In quo & omnes ceteri istius gratiae defensores consentiunt. Prorsus eodem modo hunc ipsum operandi modum gratiae suae Massilienses tribuerunt. Nam in Epist. Hilarij in illa divisione gratiae, quam Aug. tradidit, ut alia sit, quae fiat, ut homo perseveret; alia sine qua per liberum arbitrium perseverare non potest, posteriorem ejus partem tanquam aptissimam verissimamq; probant, alteram in prima voluntate credendi detestantur, tanquam per quae desperatio hominibus exhiberetur. Quod alio in loco, qui à Lectore omnino consulendus, fusè demonstravimus. Neque enim sapius eadem augēdis voluminibus, cum Lectorum tædio, repetenda sunt.

Suarri. l. 3. de auxili. cas. num. 9.

Hilarius ad mo. perseveret; alia sine qua per liberum arbitrium perseverare non potest.

Vide h. 8. de haeres. Pelag. c. 6. & seqq.

NOTA XLIV.

Dat posse, si velit, non, ut velit.

Itaq; consequenter talem gratiam homini tribuunt, quae det posse si velit, id est cum qua operetur homo, si velit, non quae fiat ut velit. Quam saepissimè recentiores velut palmarem gratiae suae distinctionem, ab eā quam alij nimis rigidam & potentem praedicant, inculcare solent. Vnde Lessius dicit: Voluntatem nostram posse gratia uti vel non uti, in opus examintere vel negligere. Et exponens illa verba: Trahere &c. significatur inquit plurimos per illum tractū imitatos Christum, & omnes per illum posse, si velint. Ejusmodi phrasibus lucubrations eorum refertae sunt.

Lib. de grat. eff. cap. 12. num. 4.

Ibid. c. 11. num. 11.

Hoc ipsum gratiae genus summo perè probaverunt Massilienses, & quicquid potentius in voluntate influeret velut libertatis interitus, & desperationis ansam apertissimam detestati sunt. Nam in Epist. Hilarij ad Aug. probant illud adiutorij genus, cum quo voluntas persistendi & descendendi obtineat liberam potestatem: abijciunt illud, quo secundum Augustinum nunc ita Sancti iuvantur, ut declinare non possunt.

NOTA XLV.

Quam liberum arbitriū efficacem, vel inefficacem, seu cassam reddere potest.

Proinde rerum ipsarum nexu ducti docent ulterius gratia suam esse talem, ut eam liberum arbitrium possit reddere efficacem aut inefficacem, efficientem aut cassam, prout liberrimo nutui ejus visum fuerit. Vnde Molina non semel dicit, quòd in potestate liberi arbitrij sit, auxiliū efficac. & cassum inefficaxq; reddere. Item vel cassum reddere, vel efficere ut transeat in gratiam cooperantem. Et Lessius, quòd in potestate sit reddere gratiam praevenientem efficacem vel inefficacem in actu secundo, ubi & Molinam citat, & explicat in haec verba, quae produximus: quibus nihil aliud significatur, quam humanae voluntatis esse, ut gratia operetur cum voluntate, aut cesset; agat aut otiosa sit.

Molina in Conc. q. 14. art. 13. disp. 40.

Ibid. disp. 43. Lessius de grat. c. 10. num. 9.

Esler. ad Aug. lib. 1. ibidem.

Collat. 13.

Epist. 107. apud Aug.

Idem omnino ante ipsos fuit Massiliensium sensus. Nam apud Hilarium sentiunt tam fortem homini relictam a peccato esse voluntatem, quã vel contemere quã valent, vel obedire. Et inferius dicunt: *Ceterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere, & retinere propria voluntate.* Vbi per (quicquid libet) intelligunt quamlibet gratiam. Reprehendunt enim verba S. Augustini quibus dixerat: *Nunc prædestinatis tale auxilium perseverantia dari, ut eis perseverantia ipsa donetur, hoc est, quo fit ut non nisi perseverantes sint.* Ipsi contra tale dari volunt, quod possint & amittere & retinere propria voluntate, & consequenter, quo possint perseverare, vel non perseverare, si velint. Et Cassianus: *Manet in homine liberum semper arbitrium, quoad gratiam Dei posuit vel negligere, vel amare.* Quibus lignificat, tale esse auxilium, quod, ut Molina, *efficax vel cassum*; ut Lessius, *efficax vel inefficax in actu secundo reddere possumus*; ut Vitalis Semi-Pelagiano, *errore corruptus*, quo, si velimus, fiat opus; si autem nolimus, nihil in nobis operatur. *omnem Dei valere faciamus.*

NOTA XLVI.

Est similis gratia Adami, atq; Angelorũ.

Quapropter ut sensus recentiorum nemini non perspicuus esse possit, exsertis porro veris profitentur, gratiam illam internam, quã juvatur, non solum esse in modo operandi sine qua non, sed esse similem illi gratiã, quã Adam primus homo, recitenter videlicet in innocentie statu conditus, ac jutus fuit. Nisi mentem eorum clara verba loquerentur, vix fidem mihi ipsi, nedum alijs, fecissem, huc usque eos posse progredi. Quid enim est hoc aliud, quam in libero arbitrio peccatis ebrius, & concupiscentijs terrenis prægravato atque distorto, primavã felicitatis vires confutuerit? Verba Molinã aperta sunt: *Possumus confirmare, unam & eandem rationem Dei aternam providendi cuiusque adulto, sive is de numero sit prædestinatorum, sive non, pendere à qualitate usus liberi arbitrii eiusdem prævisi, vel quod rationem prædestinationis nisi illius habeat, vel providentia duntaxat circa illum in beatitudinem, facta a quadam quasi inductione in Angelũ, primo parentibus in statu innocentie constituitur, atq; in alijs etiã adultis.* Vbi quod eandem rationem prædestinationis hominis lapsi ac stantis inducit, ex eadem ratione gratiã, quantum ad modum influendi eum libero arbitrio, nascitur. Sicut ex eius subjunctã explicatione perspicuum est: eoque magis, quod in alio loco eandem prædestinationis rationem, ex eadem gratiã & libera voluntatis naturã petit. Iam verò hoc ipsum Lessius multo manifestissime tradit: *Tota gratia præveniens, quam Deus prædestinatis præparavit, talis est, ut eã posita, opus hominum relinquatur libero arbitrio sic instructo: adeo ut tam facile sit illi se inclinare ad malum, vel omnimodiam operis, quam ad eius effectum; sicut in Angelis, & primo homine, proportionaliter loquendo factum.* Vbi & modus explicandi, & ipse sermo clamat gratiam lapsi hominis gratiã Adami & Angelorum in modo agendi esse similem. Eodem quippe modo gratiam primi ho-

Molina in concord. q. 3. art. 4. & 5. disp. 1. m. 11.

Vide ibid. mem. 13.

Lessius de prædest. sect. 5. num. 45.

minis & Angelorum S. Augustinus explicuit. Nam quid est aliud, quod dicit: *Ut eã posita bonum opus libero relinquatur arbitrio*, quã id quod Augustinus de Adami gratiã: *Adjuvatum sine quo in iustitia manere non poterat, ut autem vellet, in eius libero reliquit arbitrio?* Et rursum: *Ut perseverare vel non perseverare in eius libero relinquatur arbitrio: ut dignè tanta bonitati, & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium.* Sed quia profundi Deo & oris istius principia non satis attentè ponderarunt, nihil mirum in ipsa eos imprudentes impingere. Franciscus Suarez id ipsum ex professo docet, eundem operandi modum tribuens adjutorijs quibus nunc juvatur, & quibus Angeli atque Adamus adjutus fuit. Vtriusque enim assignat gratiam sufficientem, ut perseverare possint, & congruam (quod ipse efficax vocat) quã actu perseverant, congruitate videlicet auxilij in ordine ad usum bonum liberi arbitrii prævisum, ut ipse loquitur, & ut passim congruitatem, seu efficaciam, etiam in hominibus lapsis, explicare solet.

Cum ergò manifestum sit, eos non medicinalem, sed primi hominis & Angelorum gratiam generi humano per peccatum perditum restituere; simul etiam perspicuum est, eos in Massiliensium gratiam incidisse. Nam & illi ipsissimam illam Adã gratiam libero arbitrio necessariam esse statuebant, quã crederet si vellet. Apertissimis enim verbis apud Hilarium dicitur, quod illum (Adamum) integris viribus juvaret gratia volentem, id est, si vellet, sine qua perseverare non poterat: lapsos autem inveni gratia credentes tantum, id est si credere volunt. Nam quantum ad opera, uberius & sublimius adjutorium necessarium esse sentiebant. De quo alias plenius disputatum est.

NOTA XLVII.

Eã posita, Deus expectat voluntatem nostram, ut purgari velimus.

Am facile est videre, quid sibi recentiores isti volunt, quando confidenter asserunt, Deum expectare voluntatem nostram. Nempe hoc volunt, quod posito illo Dei auxilio in voluntate, sine quo liberum arbitrium velle non potest, Deus expectet impulsus istius gratiã ad actionem à libera voluntate, cujus est, ut ipsi aiunt, gratiam in actu secundo efficacem, vel inefficacem, & cassam reddere. Vt itur istã expectandi phrasi audacter Lessius: *Auxilium expectat consensus voluntatis, cuius usus subest, ita ut gratia, si hoc effectum ab usu voluntatis quodammodo pendeat.* Et alibi: *Auxilium præveniens expectat ut potentia voluntatis suum influxum in actum conferat.* Et multo inferius: *Vbi hoc auxilium Deus dedit, iam omnino expectat, ut homo purgari velit: non quidem ut velit, aut velle illud inchoet per nudas liberi arbitrii vires; sed per auxilium gratiã acceptã, quo potest tunc uti.* Et mox iterum: *Deus expectat, ut cooperetur sus gratiã, & consequenter ut velimus purgari &c.* Et iterum alibi tradit: *Deum expectare voluntates per auxilium sufficientis præparat.* Eandem locutionem & Franciscus Suarez eodem sensu veram esse contendit.

Idipsum

Aug. lib. de Cor. & grat. cap. 11.

Cap. 13. ibidem.

Vide latè eadem auxiliorum genera quoad operã in modum lib. 10. de grat. cap. 11.

Vide latè lib. 8. de heres. Pelag. a. 6. & seqq.

Less. lib. de spectat consensus voluntatis, cuius usus subest, ita ut gratia, si hoc effectum ab usu voluntatis quodammodo pendeat. cap. 18. n. 1.

Cap. 4. n. 16.

Cap. 11. n. 1.

ibid. n. 17. num. 8. Suarez lib. 3. cap. 25.

Ipsium eis præcuerunt Massilienses. Cum enim ejusdem rationis auxilium tribuerint voluntati, cum quo operaretur si vellet, utpote quam ad hoc tantum liberam asserebant, ut vellet aut nollet admittere medicinam, cogebantur talem expectationem tribuere isti auxilio seu Deo. Tale est enim, ut à nutu voluntatis pendeat, & illum ad influendum prærequirat. Itaque eodem verbo (expectandi) etiam ipsi usi & propterea Arausicanâ in Synodo anathemate percossi sunt: Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, &c. restitit ipsi spiritui Sancto. Nam quod ipsi putant, Massilienses hujusmodi gratiam in talibus actibus bonæ voluntatis, & fidei, & orationis, non agnovisse, hallucinatio est non vulgaris, ex qua in istum labyrinthum fallarum opinionum præcipitati sunt. Sed de ista locutione aliquid adhuc inferius.

NOTA XLVIII.

Gratia ista pendet à libero arbitrio, & ab ejus nutu & usu causaliter præeunte, ut influat.

EX eadem radice & alius recentioris doctrinæ frutex nascitur, quod Christi gratiam à libero arbitrio pendere dicunt, & consequenter, quod gratiam subijciunt voluntati, & ejus pedissequam esse faciunt. Impossibile est enim, ut gratia cui est talis operandi modus, non sequatur per omnia in agendo nutum voluntatis. Itaque Lessius audent ac dicit: Cum influat gratia aliquo modo à libero arbitrio pendeat, etiam ab eo pendet, quod gratia dicitur efficax vel inefficax. Et alibi: Est enim liberum arbitrium directè esse causam, cur hic & nunc Deus influat in opus, tum per dona sua, tum per seipsum: non autem Deum aut gratiam, cur liberum arbitrium hic & nunc influat.

Et mox: Nos quodammodo trahere Deum ad cooperandum. Et in alio loco: Quod conversio hic & nunc potius fiat, quam alias & alio modo, huius causa directè & principalis est liberum arbitrium, quamvis non sine auxilio gratiæ. Item: Gratia potest dici determinari ad operandum hic & nunc à libero arbitrio, quia liberum arbitrium potest eâ uti vel non uti. Et rursum: Liberum arbitrium quodammodo determinat gratiam, quatenus eâ utitur, ut hic & nunc influat in opus. Quasi verò magnum amoliendæ invidiæ mysterium in colateret, quod hic & nunc fieri dicatur. Quid est enim aliud hic & nunc fieri per liberum arbitrium, quam per ipsum fieri, ut qui non volebat, velit; qui non agebat, agat; qui aversus erat, convertatur? Nam nihil omnino fit, nisi hic & nunc fiat. Et quisquis causa est, ut hic & nunc fiat opus cum auxilio gratiæ, ipse absolute causa est, ut cum gratia, vel non sine gratia fiat. Non enim verborum istorum (HIC ET NUNC) ille sensus est, quem alioquin præ se ferunt, & auctor ille, ad frangendam invidiam, intelligi percuperet, quod liberum arbitrium sit causa tantum istarum circumstantiarum, hoc loco, & hoc tempore potius quam alio, seu, ut ipse loquitur, potius quam alias & alio modo; quasi alioquin non minus

A futurus sit actus per gratiam istam aliâs videret & alio modo: sed sensus est, quod liberum arbitrium sit causa, cur actus absolute cum suis individuis omnibus circumstantiis in rerum natura ponatur, hoc enim Scholastici omnes passim istâ usitata phrasi significare solent. Itaque quod gratia pendeat à libero arbitrio, incunctanter dicunt: Neque gratiam, sed usum gratiæ subijcimus voluntati. Item: Interdum & rectè Molina dicit, quod gratia sit efficax vel inefficax, (in actu secundo) pendere à libero arbitrio. Quod non video quâ ratione negari possit, nisi quis nodum in seripo querat. Et Franciscus Suarez lib. 3. de auxilijs gratiæ: Hoc ipsum, quod auxilium sit aut non sit habiturum effectum pendet ex libero arbitrio, de auxilijs. 14.

B Et sane si iste modus operandi gratiæ com- petit, non malè auctor iste ratiocinationis istius filum sequitur. Sed in eo fallitur, quod non advertit, se gratiam primi hominis & Angelorum fractis perditæ voluntatis viribus attribuire: quod qui facit, velit nolit, in Massiliensium sensus labitur: qui cum tali gratia tanquam subjectâ & pedissequa voluntatis, à cuius arbitrio & nutu pendere ponebatur, hominem velle credere, gemere, desiderare, orare posse crediderunt. Hinc & isti jam dicti sensus, & phrasæ de gratia Christi usurpatæ omnino improbandæ sunt, quæ à Prospero in Epistola tanquam Christianæ gratiæ injuriolæ rejiciuntur: quod voluntas hominis divina gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subijciat voluntatem. Talis enim gratia primi hominis, & sine qua non, nullo pacto voluntatem sibi subijcit, sed subijcitur; quia quocumque voluntas sese verterit, subjectæ & pedissequæ inflat sequitur, ut agat, ut orietur, ut influat, ut non influat, ut multum, vel parum, vel nihil omnino operetur. Talis gratiæ sibi voluntas opem parit, quia concursum elicit, ac Deum, ut auctor iste loquitur, trahit ad cooperandum per gratiam. Hanc ergo intelligentiæ perversitatem amoliri, non est nodum, ut ipse putat, in seripo querere, sed injuriam capitalem à Christo avertere, & immobilia Christianæ fidei fundamenta defendere. Quod enim sepe alibi ex S. Leone & Prospero allegavimus, omni acceptione dignum est, ita connexos esse hæresis istius Pelagianæ errores, ut si vel minimum dederis, tota hæresis istius mole opprimor. Si enim arbitrium hominis post lapsum ita liberum est, ut cum primi hominis & Angelorum stantium auxilio sine quo non, possit adhuc credere, sperare, diligere, facere mandata, & perseverare si velit, & non Deus in ipso per auxilium quo operetur ut velit, in qualcumque sese facies verterit, Lessius, Molina, Suarez, Vasquez, & quotquot istâ opinione præoccupati sunt, nunquam efficient, quin invicte Augustinus illaturus sit; ergo liberi arbitrii vites integræ sunt; ergo contra Arausicanum liberum arbitrium non est amissum; ergo peccatum originale non violavit libertatē: ergo non est peccatū originale, quia per illud solum natura humana unversum labefactata est; ergo Christus gratis mortuus est, quia per naturā est iustitia: ergo non est mortuus; ergo non est

Milar. in Ep. ad Aug.

Cent. Arasf. us. 49.

Less. c. 10. n. 11.

Cap. 11. n. 11

Nam. 12.

Cap. 18. c. 3.

Cap. 12. n. 2.

Ibid. n. 7.

Cap. 12. n. 7. Cap. 10. n. 11

Suar. lib. 3. de auxilijs. 14.

Prosop ad Aug.

Leo Ep. ad Nicæ. Prosop. carm. de ingratis. 8.

incarnatus. Ecce quo nos ducat catena illa perditionis, ex quocunq; dogmate Pelagiano, vel extremâ ac tenui fibrâ dogmatis, religetur.

Atque istæ quidem postremæ hallucinationes Recentiorum ac Massiliensium, quas proximis capitibus tetigimus, reverâ sic se habent, & in vera Christi gratia, quam August. explicuit, nullo pacto admitti possunt. Verba tamen quibus in sensu Massiliensium, Deus expectare dicitur, ut purgari velimus; & voluntas divina gratia sibi parere opem, non gratia sibi humanam subicere voluntatem; alium verisimiliorem sensum habent, juxta quem, ut infra dicturi sumus, non minus Recentiores à tramite veritatis exorbitant.

NOTA XXXIX.

Causa excogitandi talis adjutorij, ne aliquin opus nullius sit laudis.

Stud verò gratiæ sufficientis & congruæ genus, eadem omnino ex causa Massilienses & Recentiores sibi machinati sunt. Vtrique enim potentem illam gratiam, quæ facit facere, & voluntatem inclinando determinat, duplici ex causa timent. Prima est, ne opus quod Deus attulerit, vel donaverit voluntati, nullius sit laudis, tanquam quod non à nobis, sed ab ipso Deo perpetratum sit. Cassianus formidinem illam nobis propala vit, & utramque causam tetigit: *Miratur Dominus atque collaudat (Centurionis fidem) cunctisque illis, qui ex Iraelis populo crediderant, præfert, dicens: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Nullius enim laudis esset ac meriti, si id in eo Dominus, quod ipse donaverat, prætulisset.*

Cassian. Col. 13.

Hoc ipsum ex utraque causa Recentioribus magnopere formidolosum est: *Si Deus ipse per se hæc (fidem & opera bona) debet in eis operari, & non expectat eorum voluntates per auxilium sufficientis præparatas, quomodo credere, & bonum operari est illi liberum? Quomodo laudem mereantur, si credant & bene operentur, cum Deus hoc totum in ipsis faciat &c.* quasi non definiere Celestinus Pontifex, quod nemo aliunde Deo placeat, nisi ex eo quod ipse donaverit.

Ess. lib. de grat. efficaciæ. 17. n. 18.

In Epist. ad Epist. Gall. 7.

NOTA L.

Item ne meritum operibus detrahatur.

Secunda, ne opus definat esse meritorium. Hoc Cassianus superius junxit, dum dixit: *Nullius enim laudis esset ac meriti; si id in eo Dominus quod ipse donaverat, prætulisset.*

Ea omnino causa Recentiores vehementer terret. Molina: *Peri namque libertas in prædestinato per auxiliij efficax, comparatione mediiorum seu operum ad beatitudinem & per consequens ratio propriorum meritorum. Et membro 4. b. m. a. tem moralem ac meritum tolli queritur. Et utraq; complexus causam in alio loco: Si namque arbitrium nostrum ab efficacia aut inefficacia auxiliij divini habet, quod consentiat, aut non consentiat Deo vocanti, certe non ab innata libertate id pender, sed à qualitate auxiliij & motionis divine; atque adeo neque est quod illi cedat in laudem ac meritum. Id ipsum non semel urget Lessius.*

Molin. q. 14. a. 13. disp. 53. memb. 2.

Malin. q. 23. a. 4. & 5. disp. 1. memb. 6.

Idem lib. de grat. effic. 13. n. 13. & 17. cit.

NOTA LI.

Discrepant in operibus moraliter bonis.

Recentiores verò, quamvis gratiam istam actu suo internam, quam jam diximus, tanquam ad opera bona necessariam plerumque requirere soleant, arbitrantur tamen etiam sine tali gratia, multa verè bona, nulliusque peccati foeditate inquinata opera per solum liberum arbitrium exerceri posse. Nam inter eos receptissimum est, opera moralia verè bona per solum liberum arbitrium exerceri posse absque omni interna gratia, quemadmodum in Francisco Suarez, Molina, Lessio, videre licet, quorum verbis istam doctrinam tanquam vulgarissimam non opus est astruere.

In hoc verò Massilienses non habent sibi similes. Nam quamvis ipsi naturæ viribus multos bonos actus, ut fidei, & orationis, fieri posse censerent, gratiam tamen illam sine qua non, de qua jam diximus, non excluderent, quemadmodum etiam superius declaratum est.

NOTA LII.

Gratia discernens propriè unum ab altero, est utrisque natura liberi arbitrij divinitus data.

Ed cum viderent Massilienses, nullo pacto satis esse gratiam istam internam sine qua non, ut initium seu primus actus fidei, desiderij, orationis, & similes possent vocari actus gratiæ seu dona Dei; ad aliam comminiscendam gratiam, cui opus tanquam veræ causæ qua fiat, attribuerent, rei naturâ id postulante, compulsi sunt. Esto enim, coinfluat ista gratia cum voluntate in actum fidei, clamat tamen ipsa perspicuè veritatis evidentiâ, non esse isti gratiæ tribuendum quod actus fiat, sed alteri causæ, quæ potentiam voluntatis & gratiam simul ad actum rapit, aut determinat. Nam politâ istâ gratiâ quantumcunque magnâ in voluntate, nunquam in æternum sequetur actio voluntatis, nisi voluntas ultrâ ei det manus, atque ad agendum se determinando velit. Ipsa igitur, non gratia, est illa causa quæ facit facere, seu quæ potentiam voluntatis ex actu primo in secundum extrahendo, ex non agente agentem facit. Gratia verò instar habitus accommodando sese nutui voluntatis, instar pedissequæ, sine qua non fieret, imperatricem suam sequitur. Itaque quemadmodum si quis calamo aureo scribat, nequam auro vel calamo, sed Scriptoris voluntati scriptio tribui debet, qui ejus vera & propriè dicta causa est, & nuncupari debet, quamvis non sine calamo coinfluente, quem ad actum secum rapit, scriptio exerceatur: ita si quis per talem gratiam credit, sperat, aut diligit, non tali gratiæ, sine qua non fiunt, sed credentis, sperantis, diligentis voluntatis nutui actus isti tribui debent. Quæ ex causa jam paulò ante de tali gratia Lessium rectissimè dicentem audivimus: *Quod conversio hic & nunc potius fiat, quam aliâs, aut alio modo, huius causa directâ & principalis est liberum arbitrium, quamvis non sine*

Idem l. 2. de heresi Pelag. c. 11. ubi hæc latius.

Less. lib. de grat. effic. 18. n. 3.

auxilio

auxilio gratia. Vnde ulterius invicem colligit Augustinus, eum qui tali gratia adjutus credit, sperat, diligit, perseverat, per liberum arbitrium, non per gratiam, credere, sperare, diligere, perseverare, si velit. Non enim talis gratia, sine qua non fit, sed voluntas ipsa se ipsam facit credere, sperare, diligere, perseverare, & illos sibi actus ipsa, non tamen sine gratia, tribuit, si voluerit. Et inde phrasae illae libratissimae S. Augustini, quibus dicit, quod in primis illius conditionis felicitate Angeli, quamvis tali gratia juvantur, per vires tamen liberi arbitrii, seu per liberum arbitrium in veritate steterunt, quod nunc per aliam Christi gratiam, qua datur ipsa perseverantia, concedi debet. Quae omnia futius & radiciter a libi explanata & probata sunt. Haec igitur cum accuratè penetrarent Massilienses, non contenti illa gratia internâ, sine qua non aliam gratiam, qua fieret actus, sui quærendam esse censuerunt: ne alioquin in Pelagianam impietatem apertè cecidisse dicerentur. Itaque cum nihil occurreret, ratione cuius tales actus initiales tribuere Deo, dixerunt reliquias libertatis arbitrii, quae hominibus in sua conditione liberaliter & gratis à Deo data est, esse donum Dei, cui proinde tanquam gratia QUAEVNT, actus illi tribui debent. Hoc est igitur quod dixerunt, initium fidei ad naturam integram reliquias, tanquam ad gratiam, esse referendum, gratiam, inquam, illam discretivam unitus ad altero, de qua quaestio erat, & quâ fit, ut unus vocatus credat & veniat, alter credere & venire nolit, sed in infidelitate persistat. Hoc enim ad illam gratiam, sine qua non, referre velle, quasi illa discretivis istius primis conditionem impelleret, insipientia singularis esse cernebant. Haec ergo discretivam gratiam assignando dicunt apud Hilarium: *Neo de hac fide posse dici: Quid habes, quod non accipis? cum in eadem natura rem essent licet vitata, qua prius sane ad perfectam donata sit.* Et in alio ibidem loco: *Consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius natura ad voluntate conditionis concessum est.* Et Prosper alibi notat, ideo ipsos fidem ad Deum retulisse, quia ab ipso sit creata natura, cui rationabilem inservit voluntatem, per quam unusquisque & credere, & non credere in sua habeat potestatem. De quibus reliquijs integritatis primae, tanquam gratia discretivâ Massiliensium, & Augustinus agit, & Cassianus à Prospero repressus: *Manet in homine liberum arbitrium, quod gratiam Dei negligere possit vel amare.* De quo Massiliensis doctrinae capite fuscè tractatum est in libris de haeresi Pelagiana.

Hoc ipsum igitur à Massiliensibus ad Recentiores nostros derivatum est. Nam & ipsi apertissime proficentur causam illam discretivam credentis à non credente, quando uterque gratia illa sufficiente, sine qua non, praeventus est, esse liberum arbitrium, seu naturam hominis cui Deus rationabilem inseruit voluntatem, quae se possit indifferenter in utramvis partem flectere: *Quod ex duobus similiter vocatis, alter oblatam gratiam accipiet, alter respiciat, rectè dici potest ex sola libertate provenire: non quod à qui*

acceptat solâ libertate suâ accipiet, sed quia ex sola libertate illud discrimen oritur. Quod ibidem latius exequitur. Et in libro de praedestinatione & reprobatione: *Quod hic sequatur & perseveret, causa vera & propria est libertas arbitrii auxilio divino instructa: quae sicut in naturalibus, ita in supernaturalibus, potest se in utramque partem flectere.* Et jam sapius eum supra dicentem dividimus, causam eor fiat actus hic & nunc, & quidem directam & principalem, esse liberum arbitrium. Hoc ceteri omnes ejusdem doctrinae patroni stipulando profitentur, quando datâ jam gratiâ sine qua non, ultimum flexum, quo credens à non credente discernitur, tribuunt unanimiter libertati, quamvis non sine gratia. Hoc enim est ipsissimum illud, quod Massilienses reliquijs naturæ tribuebant.

Secl. 4. n. 46

NOTA LIII.

Causa commendandi istam discernentem gratiam, ne voluntas alioquin non laesa, sed penitus extincta videatur.

Causa quoque quae utrosque in istam opinionem impulit, profus eadem est: ne alioquin, inquebant Massilienses, liberum arbitrium ac natura voluntatis rationalis, non laesa aut infirmata, sed penitus extincta crederetur. Hilarius: *Namque naturam ista depraevitam vel extinctam putant, ut non debeat vâ possit se velle sanari.* Et ibidem molestissime ferunt, nihil quod praedicatione excutitur, in hominibus remansisse: hoc est, perijisse libertatem amplectendi boni, & lapsis hominibus, ut ibidem dicitur, *nolle insitiam inevitabili necessitate esse conjugatum.*

Hilar. ad August.

Recentiores istud ipsum atque imbecerunt, & accuratè imitari sunt. Audi Lesium: *si Adam poterat se flectere in utramque partem, nec egredat gratia determinante (quam Augustinus vocat gratiam, quae sit opus) ut scilicet, qui solum ratione debilitatus ex peccato originis contra hanc gratiam resistunt, cui non etiam post lapsum poterit homo ita corroborari per gratiam (supple SINE QVA NON seu congruam & sufficientem) ut possit opus bonum facere vel omittere absque determinatione? Debitis enim illa facile potest instaurari ad singula opera per gratiam sufficientem, quae non determinat. ALIOQUIN SI ITA EST PROSTRATUM LIBERVM ARBITRIVM, ut nulla corroboratio ei facta sit, ad hoc ut vere & proprie possit opus praestare, nihil impellatur, ut ex vi impulsus praedeterminatae, perspicuum est, NON TAM ESSE DEBILITATVM, QUAM PENITVS EXTINCTVM.* Non potuisset Massiliensis aliquis Presbyter accuratè rationibus verbis sensum suum exprimere. Ea ipsa quoque ceterorum doctrina est, qui omnes unanimiter putant, liberum arbitrium extinctum esse, si non potest se cum gratia sufficiente ad bonum flectere, quemadmodum ad mali. Sed non advertunt, non esse gratiae sufficientis officium, quantumcumque magna & frequentes millenis gradibus aucta fuerit, voluntate ita corroborare, ut determinatione non indigeat. Haec enim determinatio essentialiter repugnat laesioni voluntatis, quam peccatum attulit. In eo quippe laesio ista sita est, ut seipsam ad bonum

Les. lib. de grat. eff. c. 9. n. 13.

de lib. de gra. primi lib. lxxviii. c. 7. & 11. & 12. gratia chist. Salv. c. 6. 7. & c.

Mass. in Ep. Hilar. ad August. Ibid. Prosper. ad co. sp. à Genues.

Lib. de praed. ss. r. 1. Cass. Coll. 3. Videl. S. r. 10.

Les. lib. de grat. eff. c. 7. dici potest ex sola libertate provenire: non quod à qui

bonum cum tali gratia ferre non possit, sed alia potentiori egeat, quã vel primaria illa libertas redeat, exhausta totius concupiscentiæ peste, quod in ætelo fiet; vel ea manente, ita per gratiam voluntas inclinetur ad bonum, ut eam faciat velle & operari. Quod per gratiam sufficientem quantumcunque magnam fieri impossibile est, utpote cui essentialis est, dare dumtaxat, posse si velis: velle verò quod potes, aliundè quàm ab ista gratia peti debet. Si à voluntate, jam non est peccato lapsa libertas; quia idem, quod Adamus & Angeli cum gratia, sine qua non, potuerunt, potest. Extinctam autem esse libertatem ad bonum, non ægrè ferant Recentiores si Augustinus admittat, & ut alibi diximus accuratius, tanquam Christianæ Religionis basin aperte fateatur. Sed recordentur verborum Cassiani, quæ à S. Prospero castigata sunt: *Cavendum nobis est ne ita ad Dominum omnia sanctorum meritâ referamus, ut nihil nisi quod malum atque perversum est, humana ascribamus naturæ.* Et illorum, quæ precedentium ex mente Cassiani rationem continent: *Idcirco manet in homine liberum semper arbitrium; quod gratiam Dei posuit vel negligere vel amare.* Quibus verbis illam liberi arbitrii indifferentiam ad utrumlibet, quam Lessius postulat, superesse testatur; alioquin extinctum eise videretur.

Vide l. 3. de stat. nat. lapsa per multa capita à 3. usq. ad 23. Cass. Coll. 13

ibid.

NOTA LIV.

Sibi tribuunt initium fidei, credere, desiderare, orare, &c.

Per istas ergò naturæ reliquias, seu superstitem à peccati ruina libertatem, hominem dicebant posse credere, posse orare, posse desiderare medicum. Atque ita initium fidei, seu primos actus fidei, & orationis in sua potestate collocabant. Quæ sententia Massiliensium celeberrimè apud Recentiores innotuit, nec hoc loco probationis eget, quia copiosè alibi tradita est.

Lib. 9. de heresi Pelag. c. 12. & 13.

Et quamvis eam tanquam proscriptam jam olim hæresin detestentur, quia tamen non satis circumspicte Massiliensium sensa ponderant, id quod generatim & in confuso ex Catholica fide damnant, in particulari inter opinionones suas capitales recepisse videntur. Ex professo quippe eodem quo Massilienses modo docent, hominè ex istis primæ væ libertatis reliquijs posse credere, sperare, medicum desiderare, & implorare, si velit. Nam quod per illam gratiam sine qua non, seu sufficientem & congruam, se extra erroris aleam constitutos putant, id ipsum non potuit Massilienses ab errore defendere, ut jam alibi diversis locis explicatum est. Talis enim gratia, sicut & habitus bonus nulla ratione impedire potest, quod minus opus quod sequitur, sit opus liberi arbitrii; & humanæ voluntatis effectus, non domini spiritale gratiæ Dei. Quod etiam alijs locis abundè demonstratum est.

Vide sup. l. Nota à 2. c. 18. de heresi Pelag. c. 6. 7. & seq. Vid. l. de grat. prim. hom. c. 15. & 16. & lib. 2. de grat. Christi salvat. c. 6.

NOTA LV.

Multiplex discrimen. Primum quod Massilienses initium fidei, & in ea perseverantiam sibi ascriberent: recentiores omnes virtutes. In quo dupliciter gravius Massiliensibus hallucinantur.

Sed Massilienses cum divinæ gratiæ præjudicium se facturos vererentur, solum initium fidei, & in ea perseverantiam, alioque quosdam imperfectos actus, orandi, gemendi, timendi, dolendi de infirmitate virium, timidæ suæ libertati: seu potestati tribuerunt. Quod ex Epistolis Prosperi & Hilarii perspicuum est, & nos alibi late declaravimus.

Vide l. 2. de heresi Pelag. c. 12. & 13.

Recentiores multo gravius, idque duplici ex capite hallucinantur. Primò, quod actus fidei, spei, dilectionis, & similes, etiam absque omni gratia sufficiente, seu sine qua non, ex solis libertatis naturæ viribus proficere posse docent. Quæ doctrina à Molina & Lessio confidenter traditur, dum uterque ex professo docet: *Audi à prædicatione Evangelicâ summa probabilitate per omnes fidei notas proposita. possunt decernere apud se illam perpendere, & ubi perpendervnt, fidei quodam humana credere. Si enim potest, inquit Lessius, mens humana credere pernitiosa, n. illam sanè veri speciem habentia, cur non potest credere salutaria, summe probabilia? Ita ille miserabiliter conjectando palpans in tenebris, quia veram rationem differentie istius non advertit. Vnde ibidem nudis naturæ viribus tribuit, concipere ingenis desiderium beatitudinis, & petere à Deo ad illum perducere. Et Molinam similia disputantem approbat ac tuetur. Nam quod præclare se excusatos putant ex eo quod actus illi non sint supernaturales, vel meritorii, vel non ut oportet, baculo nituntur arundineo: nisi aliter, quàm soleant istud, ut oportet, explicare velint. De quo alibi latius.*

Lib. 11. de grat. efficaci c. 10. m. 4. Molina: in concord. q. 14 art. 13. disp. 10.

Secundò hallucinantur, quod non tantum initium fidei & reliquos imperfectos actus Massiliensium, sed fidem integram, dilectionem Dei, omnium virtutum opera, ipsamque perseverantiam usque in finem viribus naturalibus tribuant, cum eadem illa gratia sine qua non, quam ad solum initium fidei Massilienses libero arbitrio sociabant. Nam nihil operis boni tam excellens in quacunque virtute reperiri potest, ad quod gratiam alterius ordinis necessariam patent, quàm istam sufficientem, seu gratiam sine qua non: quæ non magis ad ea perficienda in ista virtutum infirmitate accommodata est, ac si homini fractis cruribus prostrato baculum daret, quo rectus graderetur, quemadmodum & hoc ipsum abundè suis locis explanatum est. Hoc cum animadverterent Massilienses, horruerunt enormem istam exorbitantiam: adeoq; etiam in ipso initio fidei præstando hortuissent, nisi putassent, tam imbecilles actus, non esse partem sanioris, aut nomen operis boni non mereri. Vnde Hilarius. *Ceterum ad nullum opus vel incipiendum, nedum perseverandum quinquam sibi sufficere posse consentiunt: Neque*

Vide l. 1. de stat. nat. jurat. c. 11. & l. 8. de gra. Christi salv. c. 11. & 12.

Vide l. 1. de gra. Christi salvat. c. 2. & 3.

Hilarius, in Ep. ad Ant. Neque

Ne; enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita & supplicia volumine, unumquemque eorum velle sanari. Nepe ex egesto-
diis corporez similitudine fallebatur, in qua velle sanari no est opus vel pars ulla sanitatis,

NOTA LVI.

Secundum, quod illi initium salutis; hi totam sue potestati vendicent.

EX quibus alia dissimilitudo aut similitudo proficiscitur. Massilienses enim per istam fidei revocationem ad arbitrium suum, iustitiam etiam salutis divinae constitutioni extorquere nitentur, ut ita fractis istis fatalibus tabulis non dependeret ab incerto voluntatis Dei, sed ab humana libertate. Quod notat Prosper in Epistola ad Augustinum, in quo finem erroris eorum fuisse tradit, ut *salutem ex eo qui saluatur non ex eo credendum sit stare, qui saluat.* Et rursum: *Quod per hoc principium salutis in homine collocatur; quod divina voluntati humana preceat.* Et alibi notat Massilienses haurire voluntate salutem

Ex fonte volendi.

Nam per istud auxilij genus, sine quo non fit alio, tota fari, torporeis, microris, desperationisque scena disparet, atque ita expeditus & sui juris, homo constituitur, ac si nulla prorsus gratia indigeret, & sola nudaque voluntatis potestate operaretur salutem suam, ita ut ex fonte volendi, gratia illa polita, omne discrimen salutis & perditionis oriatur.

Recentiores non contenti salutis initium sue potestati fracto fato, vindicasse, totam perfectamque salutem ad se revocant, quia nihil amplius ex Deo se habere profitentur, quam sufficientissimam potestatem, per quam possint credere, operari, & perseverare, si velint. Cum autem non sit *consensus*, quod perspicaciter observavit Augustinus, ut qui potest venire ad Christum etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit, ipsum velle & facere, sine quo nemo adultus salvus erit, abunde ab ipsa humana voluntate peti debet. Hoc ergo in omnibus operibus sibi ipsis tribuendo, salutem universam sibi tribuunt, & vere suspendunt atque hauriunt ex fonte volendi; adversus Apostolum, qui non ait, ut idem Augustinus notat, *quid autem potes habere, quod non accepisti, ut possis habere: sed ait, quid habes, quod non accepisti.* De quibus fufius alibi dicta consule.

Cur autem Recentiores universam salutem sibi per istum gratia sufficientis modum tribuere voluerint, causa perspicacibus satis perspicua est. Nam nisi & opera & ipsa perseverantia tota in hominis potestate & libertate statueretur, difficulter larve ille veteres resuscitaret, de fato ac desperatione, fugabuntur. Tali autem gratia quibuslibet operibus perficiendis a primo usque ad ultimum concessa, totum humana salutis mysterium ultimum ad cardinem libertate voluntatis revocatur, & in eo vertitur; atque ita uno statu omnes ille chimeram de fato, ac desperatione dissipantur. Nihil enim de operibus statuitur cum ista gratia, nisi quod quisque ipse facturus ante praevidetur: nihil de salute

vel perditione, nisi cum ipsa voluntas gratiam arripuisse vel neglexisse cernitur. Unde proponens argumentum sibi Lessius, quod fatalitatem illam supponere, & desperationem afferre videbatur: *In nostra, inquit, sententia difficultatem non habet. Dicitur enim, te quidem esse predestinatum, si es iustus, non tamen completi, nisi supposita praevidentia tua perseverantia: quia praevidentia cum a tua perseverantia obiective pendeat, & perseverantia a tua diligentia divino auxilio adiuta (sine quo non videlicet) conandum tibi omni ope, omnes vires naturae & gratia intendenda, ut perseverantiam praestet &c. Sane nihil est quod hominem magis ad sedulitatem, sollicitudinem, studiumque virtutis, & ad vincendam frangendamque pravam naturam cupiditatis, quam hanc praevidentiam ratio incitare possit. Et infra de singulis operibus: Ter predestinationem non sunt decreta singula opera bona absoluto decreto ante praevidentiam nostram cooperationis: quod saepius repetit, & simul exponit illud auxilium esse tale, sine quo non possumus ad bonum opus cooperari.* Itaque fatuum est de fato urgente cavillari, cum unusquisque sibi fabricet fatum suum; & stultitia plenum desperare, ubi spes sibi quisque iuxta Poeticam sententiam factus est, ut tantum ferat, quantum diligentiae contulerit. Hoc igitur ut efficerent Recentiores, palam ad arbitrium voluntatis liberum opera cuncta revocarunt: quod Massilienses cum non auderent; solum motum fidei, & in fide perseverantiam suspenderunt a voluntate sua: sed indirecte hoc ipsum consecuti sunt. Nam quemadmodum fide a se ipsis inchoata, gratiam, quam fide merebantur, de caelo in terram devocabant; ita perseverantiam in eadem fide sibi tribuendo, donorum omnium perseverantiam & mercedem eorum vitam aeternam, ab humana voluntate religabant. De quibus vide loco citato.

NOTA LVII.

Tertium, quod illi post initium fidei veram Christi gratiam actualem agnoverint; hi nullam.

SED unus adhuc aut alter articulus est, in quo magno perere a Massiliensibus discrepan. Hi enim Catholicae fidei regulam, & Celestini Papae declarationem perterriti, quibus aperte definitur, opera bona esse munera Dei, quae per inspirationem flagrantissimae gratiae donando, in & cum libero arbitrio operatur, aperte veram gratiam post fidem, omniaque opera nostra bona Dei dona esse confessi sunt; quemadmodum nos alibi late asseruimus, & ex toto lib. quem de dono perseverantiae scripsit Augustinus, perspicuum est. Quod etiam Prosper & Hilarus, non semel testantur; ut quando eos profiteri dicunt, quod fides deinceps per Dei gratiam iuvanda sit: item quod eis sit vita aeterna, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiae merito credulitatis acceperint. Rursum Hilarus, Ceterum ad nullam opus vel incipiendum notum perferendum, quemquam sibi sufficere posse consentiunt. Quae saepe & plurimis modis in illis Epistolae repetuntur. Unde Augustinus, exserte testatur, quod solum initium fidei & usque in finem perseverantiam d. no per. in nostra c. 17.

Carm. de in-
Gen. 6.

lib. de grat.
Cumpre. 14.

lib. de pre-
dest. Sanct.
c. 5.
lib. 8 de ha-
eresi Pelag.
c. 11.

2. off. lib. de
praest. sect. 6
in 79d

ibid. u. 89.

Vide lib. 8. de
haresi Pelag.
c. 19. 1010.

Prosp. in Ep.
ad Aug.

Hilar. in
Epist.

Aug. lib. de
no per. c. 17.

in nostra consistuerent potestate, & Dei dona esse non putarent, neque ad hac habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cetera vero ipsum dare concederent, cum ab illo impetrantur credentis fide. Si cetera dona à Deo dari concedebant, ergò catenus veram & Christianam gratiam agnoscebant.

Recentiores nec isti veraci rectæq; confessioni Massiliensium volunt acquiescere. Nam quemadmodum in ipso initio fidei nullum gratiæ Christi relinquunt locum, qua videlicet non solum posse credere, sed ipsum credere voluntati inspiretur ac detur; ita eandem gratiam ab omnibus operibus bonis remouent, quæ solâ hominis libertate se quò voluerit siccante, quamvis non sine ad iutorio gratiæ sine qua non, exhiberi ab homine, non à Deo donari putant. Qua de re si sententia & censura S. Augustini peteretur, opinionem illam non ad Massiliensium sed fortè ad Pelagianorum placita relegaret. Nam aduersus Massilienses disputans ita loquitur: *Hæc ergo Dei dona sunt, id est, ut de alijs taceam, sapientia & continentia, hoc est, sapienter & continenter vivere. Acquiscent & isti Massilienses: Neq; enim Pelagiani sunt, ut aduersus istam perspicuam veritatem, dura & hæretica peruersitate contendant. Quo perspicue significat, quod si opera pari modo ac fidem suæ potestati arrogassent, ac sua esse credidissent, perfectè futuros fuisse Pelagianæ hæresis reos. Cùm igitur fidem non aliter suæ potestati arrogarent, quàm statuendo, se sua libera voluntate quò voluerit se siccante cum gratia Adami, seu cum auxilio potentiâ sine quo non, vocanti Deo posse credere, perfectò simili modo suæ libertati opera vendicare, & sua putare secundum Aug. Pelagianum facit. Mirabuntur istam cõsequentiã Recentiores. Sed si tranquillè perpendere dignentur, non minus esse humanæ libertatis officium, auro & unionibus, quàm ferro ac terreis glebis uti; stylo argenteo, quàm æreo characteres pingere; habitu bono quàm vitioso agere: Deo eos illustrante forsã intelligent, etiam gratia ista sufficiente, seu ad iutorio sine quo non ad operandum vel credendum uti, non minus nostrum esse & humanæ libertatis officium, quàm si motibus naturalibus sive ad bonum sive ad malum nostra voluntate utrolibet se siccante uteremur; atque idè impossibile esse, ut opera aut fides quæ sic fiunt, sint specialia dona gratiæ Dei. Non enim donantur illa per ad iutorium quo possunt, si volueris, fieri; sed per id, quo reipsa fiunt. Hoc autem non talis gratia donat voluntati, sed vice versa, voluntas tali gratiæ, licet neutra absq; altera operetur. Ex quo fit, ut perinde ac si nulla gratia sufficiens aut congrua cum voluntate concurreret, ad liberum arbitrium referenda, & perinde quoque (argumentando, non censendo loquor) juxta S. August. Pelagio Recentiorum opinio accensenda videatur. Vera enim gratia Christi medicinalis fractæ libertati coactis impertita, cujus solius confessio Pelagianismum excludit, longè altèrius rationis est; nec ullius alterius gratiæ*

quantumcunque magnæ & plausibilis conjunctio cum voluntate, uti vires perditas reddere, ita Pelagianismi invidiam aut reatum diminueret aut abslegere potest. Pelagius enim ab Augustino & Patribus redargutus fuit, quòd gratiam, quæ propriè Christi est, negando tolleret, & per hoc aduentum & crucem ejus evacuaret. Vnde gratiam, ad cujus confessionem urgebatur, vocabant, ^a gratiam qua Christianissimus; ^b gratiam Salvatoris; ^c gratiam Christianam; ^d gratiam Christi; ^e gratiam qua revelata est per passionem & resurrectionem Christi; ^f gratiam qua per incarnationem unigeniti donata est; deniq; ^g gratiam Dei per Iesum Christum, quam ex Apostolo ad Romanos didicerant, hiberate nos à corpore mortis huius, hoc est, à vitijs & passionibus corporis mortis huius. Hæc autem gratia non est gratia illa sufficiens, qua etiam primus homo & Angeli indigerunt, quando in primæ illius dignitatis præstantia creabantur: sed est gratia medicinalis, qua à vulneribus libero arbitrio inflicis per Salvatorem sanamur & liberamur. Quæ gratia tantum proportionate differt ab illa sufficiente, quantum morbus ab ægitudine. Itaque nullius gratiæ sive concursus Dei, sive gratiæ habitualis, sive sufficientis & congruæ, sive sine qua non, sive cuiuscunque alterius confessione se quisquã ab errore Pelagiano liberare potest, nisi illam gratiam cõfiteatur ad singulos actus necessariam, quæ nec Adamo, nec Angelis tanquam sanis data est; sed quæ hominum lapsorum arbitrio tanquam ægro, & sub peccati, hoc est sub concupiscentiæ dominatione captivo ac seruo, sanando, redimendo, liberando per crucem & mortem Iesu Christi Salvatoris revelata atq; donata est. Hæc non est sufficiens, non congrua, sine qua non, non concursus Dei, non habitus, sed illa tantum, qua depresso sub concupiscentiæ dominatu arbitrio fit ac datur actio. De hac sola Aug. & Patres disputant; hanc Augustinus explicuit; hanc gratiæ sine qua non opposuit: Hanc qui non admittit, etsi omnes alias fateatur, non Semi-Pelagiano, sed perfectò Pelagiano errore, si Augustini principijs credimus, detinetur. Omnium enim reliquarum gratiarum confessio, quod ad præsentis controversiæ cardinem spectat, perinde est, atque si nullam omninò fatereatur.

NOTA LVIII.

Quartum, illi intelligunt veram Christi gratiam cum libertate consistere; hi nequaquam.

Quemadmodum igitur in veræ medicinalis gratiæ confessione presbyteri Massilienses nostros recentiores longè superant: ita eos in ad iutorij istius verè Christiani intelligentiã

Ibid.

Vide l. 2. de grat. Christi Saly. lasim.

a Patres
Carth. in
Ep. ad Innoc.
cent.
b Patres
Conc. Milev
ad Innoc.
c Ibid.
d Ibid.
e Epist. 95.
ad Innocent.
f Ibid.
g Patres
Conc. Carth.
h Rom. 7.

gentia procul post se relinquunt. Quo enim p. cto in operibus faciendis cum libertate co-
 hareret, exhortationes non extingueret, fatum
 excideret, satis accurate penetrarunt. Testis
 enim est Prosper in Epist. ad August. quod ex-
 pressè dicerent: *Libertatem suam ab hoc Dei auxi-
 lio invitant, si quod Deus mandat, elegerit.* Hoc est,
 si electio voluntatis ad credendum Deo ante-
 cellit. Et Hilari. tradit, quod illam gratiam
 in Scripturis commemorari dicerent, *qua unus-
 quisque post voluntatem iuvatur.* Nempe volebat,
 hominem ex se incipere velle, non solum cre-
 dendo, sed etiam cupi libet virtutis opus facere
 desiderando: quam imperfectam voluntatem
 Deus postea quasi ignem sufflando roboraret.
 Unde August. addit, quod ipsi hortabantur quo-
 que ad castitatem, ebrietatem, pietatem, & cetera,
 quae Dei dona esse confitebantur, nec dicebant exhorta-
 tionem suam impediri praedestinationis Dei.
 Quae omnia latius in Semi-Pelagianae heresis
 declaratione tanquam certa demonstravimus.

A quàm naturalis fructum voluntatis, per quod
 gratiam sibi ipsos parere ac dare posse, palam
 profiteri, formidabant. Hac igitur de causa,
 summo opere meriti illius dignitatem extenuan-
 do elevabant: quod nos subius loco suo decla-
 ravimus, & paulo post aliquid adhuc dicturi
 sumus. Recentiores vero non penetrantes car-
 dinem difficultatis, sine ullo scrupulo meritum
 in tali fide constituant, & velut Catholicae
 doctrinae caput liberrimè proferunt. Non
 enim animadvertunt, se naturæ viribus, gra-
 tiæ Christianæ meritum attribuere, ut gratia
 iam non sit gratia: atq; ita in illud roties pro-
 scriptum incidere, quod gratia secundum me-
 ritum datur.

NOTA LX.

Meritum utriusque valde deprimunt; sed illi
 operum cum gratia factorum; hi ope-
 rum pure naturalium.

S Ed ex alio latere presbyteros Massilienses
 imitando, longe remotius quàm ipsi à ver-
 itate discedunt. Illi enim, ne gratiam gratui-
 tam actibus fidei & orationis, quos non sine
 gratia per arbitrij sui libertatem proferre se
 posse statuebant, letali vulnere percuterent,
 dum non gratis daretur, sed quibuscumq; exi-
 guis fidei & orationis meritis redderetur, me-
 ritum istorum actuum vehementissimè depref-
 serunt. Dixerunt enim fidem, orationem, pul-
 sationem suam, non esse condignam; esse tantum
 occasionem gratiæ conferenda; ne irrationabili
 munificentia Dei largitas, neve penitus dormienti aut
 morti otio dissoluta sua dona conferre videretur, esse
 colorem sub quo gratia daretur, atq; ideo gratiam
 Dei semper gratuitam perseverare. Quae loci in Semi-
 Pelagianae heresis declaratione diduximus.
 Eadem & similes phrasas moderni illi Scho-
 lastici huiusmodi collegunt, ut meritum actuum
 naturalium, quos in fideles, faciendo viri us
 naturæ quod in se est, operantur, extenuando
 ceprimant. Nam ut nihil de illis loquar, qui
 eos olim dispositionem, vel proximam, vel re-
 motam ad gratiam vocavere, nostri de quibus
 agimus, qui istam phrasin ut injuriosam gra-
 tiæ declinarunt, dicunt eos non proprie mereri
 non reddere hominem dignum: esse tantum b sub-
 occasionem ad gratiam; esse & occasionem; & maxi-
 me de ere Deum, ut misericordiam in eos effundat:
 e in fallibili lege dare gratiam, hanc legem dandi
 gratiam esse rationi maxime consentaneam, quam
 Pater cum Christo inierit: alioquin qua ratio-
 ne verum erit, Deum velle omnes homines salvos fieri
 Videri quippe incredibile & INDICTIONVA infinita
 Dei clementia contrarium. Quae sane longè lueu-
 lentiora sunt epitheta, quàm quibus paulo ante
 Callianus usus est. Nam quid est meritum de
 congruo, nisi id propter quod DECRET gra-
 tiam dari à Deo, & non dari Deo indignum est?
 Nec enim quisquam sanus Catholicus dixerit,
 indignum esse Dei clementia, si peccatoris cu-
 jusquam etiam Christiani preces non exaudit,
 sicut multarum preces non exaudit, in quibus
 tamen meritum de congruo constituit solent.

Veruntamen quoddam Scholasticorum istorum
 exorbi-

lib. de dono
 prof. cap. 17
 vide lib. 8.
 de her. Pelag.
 cap. 20.

Vide lib. 2.
 de her. Pelag.
 cap. 27.

Cass. lib. 12.
 in ju. cap. 17.
 Lond.
 Collat. 13.
 ibi.
 vide lib. 8.
 de her. Pelag.
 cap. 17.

Leff. de gra-
 effici in
 append. ad c.
 v. n. 30.
 b. Cap. 10.
 n. 3. & 4.
 e. lib. n. 2.
 d. lib. n. 3.
 e. Molina
 apud L. eff.
 app. ad c. 10.
 n. 35.
 a. r. d. 10.
 1014.

NOTA LIX.

Meritum agnoscunt pariter in initio fidei;
 illi inveni, hi palam.

I Am verò & alia nonnulla doctrinae capita
 sunt, in quibus Massilienses atque recentio-
 res vel omnino pares sunt, vel si quo discre-
 pant, illos illi exorbitationis enormitate mul-
 tum superant. Vtriusque in initio fidei, quod
 cum gratia Adami potestati, seu suo qua non, li-
 beræ voluntati tribuunt, meritum agnoscunt.
 Nam illi dicunt, conveniens esse pyrati, ut eo me-
 rito, quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse
 sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis
 suæ consequantur effectum. Cujus plura testimo-
 nia in eadem Epistola videre licet.

Recentiores id ipsum fidei meritum palam
 receperunt. Cum enim putent se veros actus
 ex gratia donante factos prædicare, quamvis
 non nisi naturalis libertatis scetus sint, nihil
 mirum, si etiam eos gratia meritorios esse fa-
 teantur.

Sed in hoc nonnulla discrepantia est, quod
 Massilienses inviti ad illam confessionem per-
 tracti sint; Videbant enim intelligendi perspi-
 caciâ, non aliud huiusmodi fidei initium esse,

bb

exorbi

experimentum claribus indicat, Cassianus de actibus quidem naturalibus, qui tamen per gratiam primi hominis, qualem Scholastici isti norunt, fierent, loquebatur; ut supra non nihil, & alibi latè demonstratū est: isti verò Scholastici de illis actibus bonis, qui absque omni omnino gratia, non solum Christi Salvatoris, sed etiam primi hominis, per puras naturæ perditæ vires profertur: à eiusmodi bonis actibus Massilienses isti plerumq; horruerunt. Quapropter quantum gratia primi hominis humanam naturam superat tantum hallucinationis en route Massilienses à recentioribus nostris sperantur.

NOTA LXI.

Multa propositiones apud utrosq; vera. Prima: Gratia non sibi subiecit humanam voluntatem.

Iam verò ex his que diximus funditus illam propositionem damnatarum, sensus intelligitur, de quarū aliquibus superius non nihil locuti sumus. Prima est, quod *Voluntas hominis divina gratia sibi pareret opem; non gratia humanam subieceret voluntatem.* Significabat enim Massilienses, voluntatem hominis, cum naturali libertate, quamvis cum gratia sine qua non, credebat Deo, efficere ut ea sine occasione, sine colore, sine merito, Deus gratiam illam Christi largiretur, qua voluntas ad incrementum fidei, virtutesque omnes Christianas, Deo donante peringeret. In qua sanè sententia gratia Christi non subiecit sibi voluntatem, sed illa jam ante subjecta Deo, gratiam sibi ipsa sua potestate pariebat. Loquuntur enim de illa vera gratia medicinali Christi Salvatoris, quam solum vel penè solum, Augustino teste, universæ Scripturæ & Ecclesiastica monumenta prædicare videntur.

In qua quidem priore sententiæ illius parte, recentiores isti Massilienses dissimiles place sunt. Nam quia veram illam Iesu Christi medicinalem gratiam non aliter norunt, quam ut oppugnent & expugnent, nonquam etiam in illorum sententiâ, voluntas hominis divinæ gratiæ sibi parit opem, ut potè ejus nunquam se indigere profitentur. Miseram enim voluntatem suam tantâ libertate utrimq; præditam putant, ut cum sola illa Adami & Angelorum gratia, que nullo pacto est Christi medici & Salvatoris auxiliū, se non solum credere, ut Massilienses, sed & diligere Deum, & omnia omnium virtutum opera se perficere posse arbitrentur. Ex quo nascitur, ut propositionis quoque istius pars posterior, in istorum opinione non secus ac Massiliensium, verissima castissimaq; sit. Nonquam enim apud ipsos gratia sibi humanam subiecit voluntatem. Non illa Adami, quia illa nunquam habet, aut habere potest hoc officij, cum nihil tribuit, nisi *posse velis*, & ipsa voluntas gratiam subiecit sibi: non vera Christi gratia, quia illam quam possunt remotissime ab omnium fide & sententiâ exterminant.

NOTA LXII.

Secunda: Ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deus expectat.

Altera à Massiliensibus asserta & à Concilio Arausicano damnata propositio est, quod, *ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deus expectat: non autem, ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nobis fiat.* Quod eo sensu asseriebant, quia celesabant impetiri nolle Deum infidelibus peccatorum purgationem, sive remissionem, nisi prius possibilitate seu libertate naturali crederent, eo modo quo istud Massilienses cum gratia Adami fieri posse statuebant, ut supra declaratum est.

Idem omnino recentiorum opinio vel certum & in confesso statuit. Neque enim putant, haud secus ac Massilienses, per S. Spiritus infusionem, & operationem fieri, ut velimus; quasi Deus per verum adiutorium medicinale Christi Salvatoris ipsum velle largiretur; sed per auxiliū sine quo non operari tantum modo posse si velit, ita ut velle purgari, naturali libertati superstiti relinquere. Hoc verò ipsum & nihil aliud est, expectare Deum, ut purgari velimus; quemadmodum etiam supra exposuimus.

NOTA LXIII.

Tertia: Sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus conantibus, & nobis misericordia confertur divinitus.

Tertia est, quod *sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, fidentibus, petentibus, quærentibus, pulsantibus, nobis misericordia confertur divinitus; non autem ut credamus, velimus, vel sic omnia sicut oportet agere valeamus, per infusionem & inspirationem sancti Spiritus in nobis fiat.* Quibus verbis hoc Massilienses intendebant, quod Dei misericordia gratiam tribuens daretur hominibus credentibus, & volentibus, & illos actus exercentibus sine gratia Christi Salvatoris, qua ipsum velle, credere, desiderare, petere, &c. inspiratur. In his enim actibus meritum divinæ misericordiæ collocabant. Putabant enim non esse opus gratiæ Christi Salvatoris voluntati actus illos infundente ac tribuente, sed satis ad eos efficiendos robustum esse liberū arbitrium cum solo primi hominis adiutorio, quo donetur ei tantū posse si ipsū arbitriū velit, quemadmodū in præcedentibus à nobis paulò ante, & alijs locis ex professo explanatum fuit.

Hæc verò ipsissima est recentiorum sententiâ: quam ex professo in omnibus disputationibus suis hæc de re passim tradunt. Nec isto adhuc contenti ul' etius docent, non solum petentibus & volentibus cum illa Adami gratiâ, divinitus conferri misericordiam; sed etiam petentibus, desiderantibus, conantibus per solâ naturalis arbitrii potestatem, sine ulla gratiâ etiam sine qua non, misericordiam tribui, & oppositum indignum esse misericordiâ Dei. Nam verba Iesu de faciente quod in se est per puras naturæ vires: *Maxime decere Deum, ut in primis in eos suam misericordiam effundat, qui ei impeditur non obicitur, & viribus naturæ recte uti conantur.*

27. 9. do ha
res res. 6. 6.
7. 6. 21.

In Epist.
Prosop ad
Aug.

Vid. Epi. 95.

Conc. Araus.
can. 4.

Conc. Araus.
can. 6.

Vide lib. 3.
de heres. Pel.
c. 6. & 12.

Et de gratia
efficacia. 13.
43.

Molin. q. 14. conatur. Et Molinæ: Incredibile videtur, quod ligatur. 13. disp. 10.
 num infinita Dei clementia clausisse eum viscera misericordie suae, ut constitueret, quicquid talis peccator ex suis naturalibus facere attentaret, nunquam se opem laturum, ut à peccatis reijgeret.

Ibidem.
 Quæ profectò Massiliensium dictis à Concilio damnatis, longè ac diversis ex causis jam supra tactis deteriora sunt. Nam consequenter, in eodem loco nudis viribus naturalibus triboit, agredi velle opus aliquod ex his quæ ad iustificationem spectant; desiderare ut filij Dei fiant; facere aliquid ut fidem amplectantur, vel ut à peccatis doceant; conatur aliquos edere; conari Evangelicæ doctrinæ assentiri, & similia.

Ibid. disp. 11. Esf. loc. cit.
 Quibus addit excellentiora Lessius: Flagitiosè asserere, quo excellentius vix Christi gratia tribuit; secundum dictamen rationis velle vivere, prædicationem Evangelicam perpendere, ut possint ad fidem & iustitiam pervenire; concipere ingens desiderium salutis beatitudinis, & petere à Deo ad illud perducere. Denique propositum recte vivendi, sequendi dictamen rationis, emendanda vita, nemini faciendū quod tibi volis fieri, placendi Deo, & similes actus, absque ullo auxilio supernaturali conceptos. De cuiusmodi actibus &c. cur non possint dici dispositiones remota ad auxilium gratiæ? Quam ista & huiusmodi ex diametro S. Prosperi & Augustini doctrinæ repugnent. Recentiores isti nullo pacto vident, quia ab eorum principijs diiunctissimi sunt. Quod quia non est hic iterum demonstrandi locus videat Lector ea quæ lib. 3. & 4. toto de Statu naturæ lapsæ diximus.

Num. 4.
 Nec verò sese præclarè tutatos putent, quod dicant huiusmodi opera non fieri sicut oportet, prout ex eodem Concilio Massiliensibus hoc fieri voluisse, perspicuum est. Non enim satis attendunt isti Doctores, quid sit opus aliquod bonum fieri sicut oportet. Exponunt hoc ipsi quidem diversis ac miris modis, qui nunquam antiquis gratiæ defensoribus vel in mentem inciderunt, prout cuiusque sententiæ magis expedierit: sed si Augmentem assecuti essent, ex cuius doctrinæ verba ista sumpta sunt, jam intelligerent, opus fieri sicut oportet non aliud esse, quam rectè, sincerè, ex animo, non carnali intentione fieri. Quod qui accuratius asserunt, & plenius sibi perfunctum velint, legat ea quæ diversis locis diximus. Ista verò ratione posse naturæ nudæ viribus opera ista bona fieri, sententia inter ipsos explorata est.

Apud Esf. in app. ad 6. 10. n. 34. lib. cit.
 Nota LXIV.
 Quarta: Humilitati & obedientiæ humanæ subiungitur gratia adiutorium.

Vid. lib. 1. de statu natur. nat. cap. 11. & lib. 3. de grat. Christi. Sicut. c. 12. & 12.
 Nota LXV.
 Quinta: Aliqui per liberum arbitrium ad gratiam baptismi venire possunt.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Quinta est, quod Massilienses, aliquos per liberum arbitrium ad gratiam baptismi posse venire conciperent. Nempe quia sentiebant, postea solâ primi hominis gratiâ sine qua non, solum liberum arbitrium sufficere non minus nunc, quam in Adamo sufficere, ut ad baptismi gratiam volendo accedamus. Nam ut ad Adamum illud potuisse Concilium nobis indicaret, statim adiecit, quod is qui hoc statuit. Non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum: quasi diceret, rectè hoc assereretur si liberum arbitrium per peccatum primi hominis non esset infirmatum, sed in suo naturali vigore & possibilitate persisteret. Quam ob causam etiam inferius dicit: Per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet (id est, non carnaliter) aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum esse possit. Aperitissimè per illud (postea significans, antea id primos homines per liberum arbitrium potuisse: quia quando nullâ interiori concupiscentiali servitute premebatur, nullâ rixâ turbabatur, cum solo auxilio istius status proprio, sine quo nihil poterat, liberum arbitrium sese ipsum naturalibus viribus suis ad credendum, volendum, diligendumque steterat. Attenuatum verò & infirmatum nihil istorum postea potuit, sed medicinâ gratiæ potentiore ipsius imbecillitati opitulante, velle, credere, diligere voluntati fractâ primavâ libertate claudicantè largiendum fuit.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores nostri longè animosius & periculosis in hac re progressi sunt. Non enim solum ad baptismi gratiam per liberum arbitrium, sed ad iustitiam, ad mandatorum omnium observationem, ad perfectionis apicem; ad ipsum cælum per liberum arbitriū se venire posse contendunt. Nam in omnibus istis sublimibus & heroicis operibus, nihil omnino ulterius postulant, quàm illam solam gratiam, cum qua primus homo ante peccatum per liberum arbitrium

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 esse bonum gratiæ Dei. Non enim gratia Adami, live sufficiens, live congrua, live sine qua non, sed sola medicinalis Christi Salvatoris gratia donat, velle, & obedire, & credere revelanti Deo. Quicquid aliter cum quocumque gratiæ adiutorio sit humilitas & obedientia humana est, & liberi arbitrij factus.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores multò longius recesserunt. Nam præter quàm quòd similiter sentiant non esse ipsius gratiæ Christianæ (de qua semper sermo est) donum ut obedientes fidei atque humiles simus, sed hoc fieri cum solo adiutorio sine quo non flexibilitate, seu ut Celestinus Papa loquitur, possibilitate voluntatis naturalis, ne quidem subiungunt isti obedientiæ gratiæ verè adiutorium, sed sicut obedientiam fidei, ita obedientiam quoque omnium mandatorum fieri posse naturalibus ipsdem viribus tradunt, Deo sublimen istam obedientiam per verâ Christi medici gratiam non inspirante, vel donante.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Nota LXVI.
 Sexta: Aliqui per liberum arbitrium ad gratiam baptismi venire possunt.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Sexta est, quod Massilienses, aliquos per liberum arbitrium ad gratiam baptismi posse venire conciperent. Nempe quia sentiebant, postea solâ primi hominis gratiâ sine qua non, solum liberum arbitrium sufficere non minus nunc, quam in Adamo sufficere, ut ad baptismi gratiam volendo accedamus. Nam ut ad Adamum illud potuisse Concilium nobis indicaret, statim adiecit, quod is qui hoc statuit. Non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum: quasi diceret, rectè hoc assereretur si liberum arbitrium per peccatum primi hominis non esset infirmatum, sed in suo naturali vigore & possibilitate persisteret. Quam ob causam etiam inferius dicit: Per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet (id est, non carnaliter) aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum esse possit. Aperitissimè per illud (postea significans, antea id primos homines per liberum arbitrium potuisse: quia quando nullâ interiori concupiscentiali servitute premebatur, nullâ rixâ turbabatur, cum solo auxilio istius status proprio, sine quo nihil poterat, liberum arbitrium sese ipsum naturalibus viribus suis ad credendum, volendum, diligendumque steterat. Attenuatum verò & infirmatum nihil istorum postea potuit, sed medicinâ gratiæ potentiore ipsius imbecillitati opitulante, velle, credere, diligere voluntati fractâ primavâ libertate claudicantè largiendum fuit.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores nostri longè animosius & periculosis in hac re progressi sunt. Non enim solum ad baptismi gratiam per liberum arbitrium, sed ad iustitiam, ad mandatorum omnium observationem, ad perfectionis apicem; ad ipsum cælum per liberum arbitriū se venire posse contendunt. Nam in omnibus istis sublimibus & heroicis operibus, nihil omnino ulterius postulant, quàm illam solam gratiam, cum qua primus homo ante peccatum per liberum arbitrium

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 esse bonum gratiæ Dei. Non enim gratia Adami, live sufficiens, live congrua, live sine qua non, sed sola medicinalis Christi Salvatoris gratia donat, velle, & obedire, & credere revelanti Deo. Quicquid aliter cum quocumque gratiæ adiutorio sit humilitas & obedientia humana est, & liberi arbitrij factus.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores multò longius recesserunt. Nam præter quàm quòd similiter sentiant non esse ipsius gratiæ Christianæ (de qua semper sermo est) donum ut obedientes fidei atque humiles simus, sed hoc fieri cum solo adiutorio sine quo non flexibilitate, seu ut Celestinus Papa loquitur, possibilitate voluntatis naturalis, ne quidem subiungunt isti obedientiæ gratiæ verè adiutorium, sed sicut obedientiam fidei, ita obedientiam quoque omnium mandatorum fieri posse naturalibus ipsdem viribus tradunt, Deo sublimen istam obedientiam per verâ Christi medici gratiam non inspirante, vel donante.

NOTA LXV.
 Quinta: Aliqui per liberum arbitrium ad gratiam baptismi venire possunt.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Quinta est, quod Massilienses, aliquos per liberum arbitrium ad gratiam baptismi posse venire conciperent. Nempe quia sentiebant, postea solâ primi hominis gratiâ sine qua non, solum liberum arbitrium sufficere non minus nunc, quam in Adamo sufficere, ut ad baptismi gratiam volendo accedamus. Nam ut ad Adamum illud potuisse Concilium nobis indicaret, statim adiecit, quod is qui hoc statuit. Non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum: quasi diceret, rectè hoc assereretur si liberum arbitrium per peccatum primi hominis non esset infirmatum, sed in suo naturali vigore & possibilitate persisteret. Quam ob causam etiam inferius dicit: Per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet (id est, non carnaliter) aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum esse possit. Aperitissimè per illud (postea significans, antea id primos homines per liberum arbitrium potuisse: quia quando nullâ interiori concupiscentiali servitute premebatur, nullâ rixâ turbabatur, cum solo auxilio istius status proprio, sine quo nihil poterat, liberum arbitrium sese ipsum naturalibus viribus suis ad credendum, volendum, diligendumque steterat. Attenuatum verò & infirmatum nihil istorum postea potuit, sed medicinâ gratiæ potentiore ipsius imbecillitati opitulante, velle, credere, diligere voluntati fractâ primavâ libertate claudicantè largiendum fuit.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores nostri longè animosius & periculosis in hac re progressi sunt. Non enim solum ad baptismi gratiam per liberum arbitrium, sed ad iustitiam, ad mandatorum omnium observationem, ad perfectionis apicem; ad ipsum cælum per liberum arbitriū se venire posse contendunt. Nam in omnibus istis sublimibus & heroicis operibus, nihil omnino ulterius postulant, quàm illam solam gratiam, cum qua primus homo ante peccatum per liberum arbitrium

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 esse bonum gratiæ Dei. Non enim gratia Adami, live sufficiens, live congrua, live sine qua non, sed sola medicinalis Christi Salvatoris gratia donat, velle, & obedire, & credere revelanti Deo. Quicquid aliter cum quocumque gratiæ adiutorio sit humilitas & obedientia humana est, & liberi arbitrij factus.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores multò longius recesserunt. Nam præter quàm quòd similiter sentiant non esse ipsius gratiæ Christianæ (de qua semper sermo est) donum ut obedientes fidei atque humiles simus, sed hoc fieri cum solo adiutorio sine quo non flexibilitate, seu ut Celestinus Papa loquitur, possibilitate voluntatis naturalis, ne quidem subiungunt isti obedientiæ gratiæ verè adiutorium, sed sicut obedientiam fidei, ita obedientiam quoque omnium mandatorum fieri posse naturalibus ipsdem viribus tradunt, Deo sublimen istam obedientiam per verâ Christi medici gratiam non inspirante, vel donante.

NOTA LXVI.
 Sexta: Aliqui per liberum arbitrium ad gratiam baptismi venire possunt.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Sexta est, quod Massilienses, aliquos per liberum arbitrium ad gratiam baptismi posse venire conciperent. Nempe quia sentiebant, postea solâ primi hominis gratiâ sine qua non, solum liberum arbitrium sufficere non minus nunc, quam in Adamo sufficere, ut ad baptismi gratiam volendo accedamus. Nam ut ad Adamum illud potuisse Concilium nobis indicaret, statim adiecit, quod is qui hoc statuit. Non omnium liberum arbitrium per peccatum primi hominis asserit infirmatum: quasi diceret, rectè hoc assereretur si liberum arbitrium per peccatum primi hominis non esset infirmatum, sed in suo naturali vigore & possibilitate persisteret. Quam ob causam etiam inferius dicit: Per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet (id est, non carnaliter) aut credere in Deum, aut operari propter Deum quod bonum esse possit. Aperitissimè per illud (postea significans, antea id primos homines per liberum arbitrium potuisse: quia quando nullâ interiori concupiscentiali servitute premebatur, nullâ rixâ turbabatur, cum solo auxilio istius status proprio, sine quo nihil poterat, liberum arbitrium sese ipsum naturalibus viribus suis ad credendum, volendum, diligendumque steterat. Attenuatum verò & infirmatum nihil istorum postea potuit, sed medicinâ gratiæ potentiore ipsius imbecillitati opitulante, velle, credere, diligere voluntati fractâ primavâ libertate claudicantè largiendum fuit.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores nostri longè animosius & periculosis in hac re progressi sunt. Non enim solum ad baptismi gratiam per liberum arbitrium, sed ad iustitiam, ad mandatorum omnium observationem, ad perfectionis apicem; ad ipsum cælum per liberum arbitriū se venire posse contendunt. Nam in omnibus istis sublimibus & heroicis operibus, nihil omnino ulterius postulant, quàm illam solam gratiam, cum qua primus homo ante peccatum per liberum arbitrium

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 esse bonum gratiæ Dei. Non enim gratia Adami, live sufficiens, live congrua, live sine qua non, sed sola medicinalis Christi Salvatoris gratia donat, velle, & obedire, & credere revelanti Deo. Quicquid aliter cum quocumque gratiæ adiutorio sit humilitas & obedientia humana est, & liberi arbitrij factus.

Conc. Aneau. sic. can. 6.
 Recentiores multò longius recesserunt. Nam præter quàm quòd similiter sentiant non esse ipsius gratiæ Christianæ (de qua semper sermo est) donum ut obedientes fidei atque humiles simus, sed hoc fieri cum solo adiutorio sine quo non flexibilitate, seu ut Celestinus Papa loquitur, possibilitate voluntatis naturalis, ne quidem subiungunt isti obedientiæ gratiæ verè adiutorium, sed sicut obedientiam fidei, ita obedientiam quoque omnium mandatorum fieri posse naturalibus ipsdem viribus tradunt, Deo sublimen istam obedientiam per verâ Christi medici gratiam non inspirante, vel donante.

illa omnia poterat præstare, si vellet; & Angeli reipsâ volendo præstiterunt, gratiâ non donante ut vellent. Absurdissimum enim putant, quod præter posse credere, & perseverare, si velis, Deus per gratiam potentiorum etiam ipsum credere, & velle, & venire ad gratiam baptismi, & perseverare largiatur. Tam densæ tenebræ sunt, in quas ista cælestis sanctissimi profundissimiq; Doctoris doctrina versa atque abstrusa est.

^A Plures hujusmodi propositiones afferri possent, tum aliunde, tum ex Concilio Araulicano, quas non solum recentiores cum Presbyteris Malliensibus amplexi videntur, sed plerumque deterrius aliquid eis addidisse. Verum ex ijs quas hic declaravimus, ceteræ penè similes, & in iisdem principijs fundatæ sine difficultate intelligi possunt. Nunc tempus est, ut aliquid etiam de prædestinatione dicamus, quam utriusque machinati sunt.

CAPVT QVARTVM.

Quid prædestinationi apud utrosque commune;
quid proprium.

NOTA LXVI.

Vnum Dei propositum in duo dividunt, in conditionatum & absolutum. Hoc postremum concipitur post prævisionem fidei & meritorum.

GRatia & prædestinatio pari ferè passu se invicem consequi solent. Ex quo fit, ut quisquis in asserenda gratiâ hallucinetur, vix rectum iter tenere in prædestinatione possit. Itaq; quia gratia Malliensium atque recentiorum istorum, de quibus hæctenus; est prorsus eadem vel simillima; in prædestinationis etiam explicatione consentiunt. Quod paucis ad complementum hujus operis studioso talium rerum Lectori declarandum est.

Et primùm quidem unicum istud decretum Dei, quo homines ex massa perditionis ad æternam beatitudinem per gratiam seu per gratuita merita efficaciter, juxta sancti Doctoris mentem, prædestinantur, Mallienses duritie talis propositi prædestinantis territi in duo partiti sunt: quorum unum esset generale respectu universorum hominum, quos Deus pariter salvos fieri vellet; alterum speciale respectu certorum quibus beatitudinem actu dandam efficaciter decerneret. Illud conditionatum esse statuebant, si & homines vellent, & per ipsos non staret; hoc absolutum. Illud ante omnium operum etiam fidei præscientiam, à Deo, dum solâ misericordiâ lapsus genus humanum reparare vellet, conceptum esse: hoc ex præscientia fidei & meritorum. De primo illo generali & conditionato proposito, quod non habet rationem prædestinationis, sed præambuli cujusdam generalis ad redemptorem humanogenesi mittendum, & sufficientem, ut aiunt, gratiam assequendæ beatitudini præparandam, jam supra satis diximus, & summam utriusque convenientiam demonstravimus. Nunc de absoluto aliquid adijciendum est.

Mallienses igitur omnes apertè decernebant, propositum absolutum largiendi cupiam beatitudinè, quod propriè ipsis prædestinatio est, & electio sapius vocatur, nõ nisi ex prævisione, & post prævisionem fidei & meritorum, & perseverantiæ in utrisque concipi. Exfertis verbis hæc eorum sententiam Prosper expressit: *Qui autem*

Prosper. Epist. ad August.

^A *credituri sint, quive in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri, præfuisse ante mundi constitutionem Deum; & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessibus esse præviderit: Sententia ista Malliensium clara & certa est, de qua qui plura velit, legat ea quæ libro octavo de hæresi Pelagiana diximus.*

Lib. 8. c. 28

Consentiunt ad amissim recentiores. Horrent enim velut mortem, quod Deus proposito suo efficaci perducendi quempiam ad regnum suum, præscientiam fidei ipsius, & operum, & perseverantiæ anteverteret. Itaque ex professo vitam Malliensium doctrinam tradunt, & mordicus tenent. *Deus non stansit*, inquit Lessius, *absoluto decreto ante prævisionem operum aut finalis status, deus, qui sint salvandi, aut damnandi.* Et in illa sectione crebrò reperit, in potestate hominis esse, ut sua prædestinatio compleatur, hoc est, ut Deus eum ad vitam æternam efficaciter eligat: nempe quia, ut explicat, efficere potest sua liberâ voluntate, ut Deus prævideat conditionem, quæ ex parte hominis requiritur, fidem scilicet, & opera bona, & perseverantiam. Idem Molina, idem Vasquez, idem Valentia ut certum tradunt.

Ess. de prævio decreto ante prævisionem operum aut finalis status, deus, qui sint salvandi, aut damnandi. num. 73.

NOTA LXVII.

Illæ fides & merita cum adiutorio gratiæ comparanda sunt.

NEc tamen Mallienses ita crudè istud intelligebant, quasi vel fides, vel opera, vel in utrisque perseverantia, tanquam puris naturæ viribus à se proferenda præscirentur à Deo; vel propter merita & perseverantiam purè humana, tanquam sine ullo gratiæ adiutorio comparata, eligerentur ad regnum Dei: sed sensus eorum erat, quod propter fidem & merita cum adiutorio gratiæ comparata ad æternam vitam eligerentur. Nam ideo expresse dicit eos tenuisse Prosper, quod qui in ea fide, qua deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri sint, præfuisse ante mundi constitutionem Deum, & omnes eos prædestinasse, quos bono sine excessibus esse præviderit. Nam bono sine, nihil aliud est, quàm in bonis operibus per Spiritus sancti gratiam proferendis. Quod idem Prosper declarat evidentius, quando eos sentire tradit, quod ob hoc Deus alios vasa In Epist. ad August.

In Epist. ad August.